

MATIYU
Kawuri kəji Isa Almasiwuye
Matiyu ruwujənadə
Linjila Matiyuye

Kitawu Matiyudedə Linjila kəntiloye wo. Matiyudə, tiro Lewi ye cani, koro kidanju akki mowoma. Amma Isa tia bowoyenniya, kidanju kolje Isaa ga badiyeno. Ti kəngayamba mewun yindin Isaye falnja. Adə nangaro awo ajabba kada Isa cədənədəa cure awo kada jamaro wuljəgənədəa fangeno. Saa findi bi fiakku gai ngawo karmo-a karmolan cidu-a Isayen, Ruhu Alaye tia cakke taldu bawoaro awo curuna-a fanjəna-a amnju yaudiyaro ruwuyeyeno. Nonowo, lamar ani ku saa dəwu yindi gai wakkajana yaye, Ala cakke Linjila adə awima gadejənnin har nandero kadio.

Akko lawarra curo kitawu adəyen dasaanadə:

Tambo-a wuradu-a Isaye (1.1–2.23)

Dabbarda kida Isaye (3.1–4.11)

Kida Isaye cidi Galileyen (4.12–18.35)

Kida Isaye cidi Yahudiyayen (19.1–20.34)

Kida Isaye Jerujalemnin (21.1–25.46)

Karmo-a karmolan cidu-a Isaye (26.1–28.20)

Kawuri kəji Isa Almasiwuye
Matiyu ruwujənadə
TAMBO-A WURADU-A ISAYE

Kaariya Isaye
(Luk 3.23-38)

¹ Akko kitawu* kaariya Isa Almasiwu tada† Mai Daudaye, ti ye tada Nawī Ibrahimbedāyedā:

² Ibrahim Isakua kembo, Isaku ye Yakubaa kembo, Yakuba ye Yahuda-a awaanawanju-aa kembo,

³ Yahuda ye Feres-a Jera-aa kembo, yanja Tamar, Feres ye Hesronna kembo, Hesron ye Aramba kembo,

⁴ Aram ye Aminadabba kembo, Aminadab ye Nashonna kembo, Nashon ye Salmonna kembo,

⁵ Salmon ye Bowossa kembo, ya Bowosse Rahab, Bowos ye Abidaa kembo, ya Abidaye Rut, Abida ye Yisaia kembo,

⁶ Yisai ye Mai Daudaa kembo.

Mai Dauda Sulemanaa kembo, calan ya Sulemanayedā kamu Uriyaye,

⁷ Sulemana ye Rehobowamba kembo, Rehobowam ye Abiyaa kembo, Abiya ye Asaa kembo,

⁸ Asa ye Yosafatta kembo, Yosafat ye Yoramba kembo, Yoram ye Wojiyassa kembo,

⁹ Wojiyas ye Yotamba kembo, Yotam ye Ahajua kembo, Ahaju ye Hejekiyassa kembo,

¹⁰ Hejekiyas ye Manasea kembo, Manase ye Amonna kembo, Amon ye Josiyassa kembo,

¹¹ Josiyas ye jaman yaudiyaa dunon cadane cidi Babilayero caadēnadēn Yekoniyas-a awaanawanju-aa kembo.

---

* **1:1 1.1** kitawu - Bam. † **1:1 1.1** tada - Kaduwu.

¹² Ngawo cidi Babilayero caadənayedəlan, Yekoniyas Sheyaltiyella kembo, Sheyaltiyel ye Jerubabella kembo,

¹³ Jerubabel ye Abihudda kembo, Abihud ye Aliyakimba kembo, Aliyakim ye Ajorra kembo,

¹⁴ Ajor ye Jadokka kembo, Jadok ye Akimba kembo, Akim ye Alihudda kembo,

¹⁵ Alihud ye Aliyasarra kembo, Aliyasar ye Matanna kembo, Matan ye Yakubaa kembo,

¹⁶ Yakuba ye Isuwua kembo, Isuwudə kwa Merambe, Meram ye Isa tia Almasiwulan bowo-jaidəa kembo.

¹⁷ Adəgaima Nawı Ibrahimlan tai har Mai Daudaro yadero am jamannja tiloa gadegade mewu deri dasaa, koro Mai Daudalan tai har jaman yaudiyaa cidi Babilayero caadənaro yadero mewu deri dasaa, koro jaman adən tai har tambo Almasiwuyero yadero mewu deri dasaa.

Tambo Isaye

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Akko lawar tambo Isa Almasiwuye. Yanju Meramdə təmaji Isuwuye,‡ amma kawu larusa cade rokko dasayiro, Ruhu Alaye cakke curoaro walyeno.

¹⁹ Isuwu təmajinjudə kam jirema, fuwu jamayen tia nanguro njakko cəraannidəro, asərlan tia kolduro nia ngoyeno.

²⁰ Adə karwunjun duwon, malaiya Kəmandeye laa kənnasimlan tiro fəlediye: «Isuwu kaduwu Mai Daudaye, bare Meramba

---

‡ **1:18 1.18** *Meramdə təmaji Isuwuye* - Kəla ada yaudiyayen Meram kamu Isuwuye, amma fannjun ti-a rokko dəganni.

kamuro ngoduro rinəmmi, Ruhu Alayeman curoaro walyeno.

²¹ Tada kongwa cambi, ni ye tiro cu IsaŞ yakke, dalilnjudə jamanjua biwunjalan cəkkayi nangaro,» yeno.

²² Adəgaima awo Kəmande kuren ci nawiyen wuljənadə wakkayeno.

²³ Tiye: «Akko fero kəlayakku kwa nojənni curo ngoje tada kongwa cambe tia Imanuwellan bowojai,»† cənna, maana Imanuwelledə Ala andi-a rokko.

²⁴ Kənəmlan fayenniya, Isuwu awo malaiya Kəmandeye tiro wuljəgənadəa cəde Meramba kamuro ngoyeno.

²⁵ Amma tia kamuro nojənni duwon, har tada kongwa cambe Isuwu tiro cu Isa kekko.

2

Ilmuwu cidi adinnambe Isaro ambəttuwu

¹ Jaman Isa bəla Baitalami cidi Yahudiyayen tambənadən, Hirudus ti mai duwon, ilmuwu laa cidi adinnambe cijane Jerujalembə isane:

² «Nda ti Mai Yaudiyaye tambənadə? Sillowunju adinnamlan culuwuna ruiye tiro ambəttuwuro kadiye,» cane keworo.

³ Mai Hirudus adəa fangenniya, hangalnju caa ciyeno, am Jerujalembe samma ye ngai.

⁴ Daji wurawa rimannaye-a maləmba Attauraye-a sammaa bowoje ndaran Almasiwu tambiro kiworənniya,

---

Ş 1:21 1.21 Isa - Maana cu adəyedə Kəmande cəkkayi. † 1:23 1.23 Ish 7.14

⁵ tiro: «Bəla Baitalami cidi Yahudiyayen, akko awo nawi kuren ruwujənadə:

⁶ «*“Ni Baitalami cidi Yahudaye, curo bəlawə Yahudayedən darajanəm gana gəni, dalilnjudə curonəmlaman mai culuwi, mai duwon jamani Israyilayea cunodidə.”*»†

⁷ Daji Mai Hirudus asər lan ilmuwudəa bowoje sa sillowudə tayiro fəledəgənədəa cuwore tabbatkeyeranniya,

⁸ tayia Baitalamiro cunode tayiro: «Lenowo hangallayen tadadəa manowo! Tia fanduwiya, lawar sukkudowo, wu ye lekko tiro ambətkəkko!» yeno.

⁹ Mana maidəyedəa fangeranniya, ilmuwudəa jawal ngojane leyerə. Ledu cadi duwon, akko sillowu adinnamlan culuwe carunadə fuwunjaro koje leje, har na tadadə dəganadəa nayeyenniya, tak dayeno.

¹⁰ Sillowudəa kerunniya, karwunja tai dajə kəjiyeno!

¹¹ Daji fadodəro ngasayə tadadə-a yanju Meram-aa carunə tungurumjane tadadəro ambətkeyera. Ajanja kajane tiro dinar so, kaaji so, mir* so kedo.

¹² Daji Kəmande kənnasimlan tayia galajə bare na Mai Hirudussero waldanni yenniya, jawal gade ngojane lardunjaro walladara.

Masarro kasəme ledu

---

† 2:6 2.6 Mik 5.2 * 2:11 2.11 mir - Cu kawudiye, jauro buwucci.

13 Ngawo ilmuwudə saptanayen, malaiya Kəmandeye laa kənnasimlan Isuwuro fəlediye: «Cine tadadə-a yanju-aa ngone Masarro kasowo lenowo, nadən har kawu mana njaddəkkiro nammowo, dalilnjudə Mai Hirudus tadadəa nje-joro maji nangaro,» yeno.

14 Daji Isuwu cije buneman tadadə-a yanju-aa ngoje Masarro lejane,

15 nadən har karmo Mai Hirudussero napkera. Adəgaima awo Kəmande kuren ci nawiye wuljənədə wakkayeno. Tiye: «Tadania Masarnin culuwo bowokkəna,»† cənna.

16 Mai Hirudus ilmuwudə tia jambajanaro asuyenniya, fum gərgaje wada ce kəla sa ilmuwudə tiro tabbaccanayen tadawa kongwa kərwu yindia-a yindi cadənni-a bəla Baitalamiye-a bələdeyanju-alan dasaana sammaa roro keyeso.

17 Adəgaima awo Kəmande kuren ci Nawi Irimiyayen wuljənədə wakkayeno. Tiye:

18 «Bərni Ramayelan so lagaranne jauro fandi,

Rahila diye yallanjuro cikkiri.

Kanadi ta wajəna,

bawo bawojana nangaro,»† cənna.

Lardu Israyilawuyero waldu

19 Ngawo Mai Hirudus bawojənayen, Masarnin malaiya Kəmandeye laa kənnasimlan Isuwuro fəlediye:

---

† 2:15 2.15 Hos 11.1 † 2:18 2.18 Iri 31.15

²⁰ «Cine tadadə-a yanju-aa ngone lardu Isray-ilawuyero waldənowo, am duwon tadadəa roro njejoro majaidə sanuna nangaro,» yeno.

²¹ Daji Isuwu cije tadadə-a yanju-aa ngoje lardu Israyilawuyero walladara.

²² Amma Mai Arkilawus cuju bawanju Mai Hirudussero cidi Yahudiyayea cunodidəro fangenniya, Isuwu nadəro ngaworo riyeno. Daji Kəmande kənnasimlan tia galayenniya, cidi Galilejero leje

²³ bəla laa Najarat canidən napkeno. Adəgaima awo Kəmande kuren ci nawiyayen wuljənədə wakkayeno. Tayiye: «Tia† kam Najarattelan bowojai,» canna.

DABBARDA KIDA ISAYE

3

*Nawi Yahayaye Isaro jawal dabbarduwu
(Mar 1.1-8; Luk 3.1-20; Yah 1.19-28)*

¹ Jaman adən Nawi Yahaya Kasalama fəlediye karaa cidi Yahudiyayen jamaro kawuri cədde:

² «Təmmowo, nodo bargaa Mai Samemaye* del karənjəna!» cəni kərga.

³ Tima kam duwon Kəmande kuren ci Nawi Ishayayen kəlanjun mana cədənədə wo. Tiye:

*«Karaan kam laa kowo sapce:
“Kəmandero jawal dabbargənowo,
koduramnju cəkko dewo!”
cəne mawoji.»†*

---

† 2:23 2.23 tia - Almasiwu.

* 3:2 3.2 nodo bargaa Mai Samemaye - Kəрмаi Alaye. † 3:3 3.3 Ish 40.3

⁴ Yahayaye kajəmunjudə kanduři karimoyen caaada, canjanju ye ngirin tikkerəna. Kəmbonju ye kawi-a kəmagən-a.

⁵ Daji am bərni Jerujalembe-a lardu Yahudiyaye sammaye-a cidi bərəm Jordaniye ngaye-a nanjuro isane

⁶ biwunja wuljane curo bərəm Jordaniyen tayiro kasala tuwaye kiddo.

⁷ Yahaya Farisawa-a Sadusiya-a kada tayiro kasala tuwaye cəddoro nanjuro isairo kirunniya, tayiro: «Nayi kaduwu fusiyyeso! Wundu nayia ajawu isidəro kasoworo galanja?

⁸ Awo tuwa jireye fəlejisoa dewo!

⁹ Bare karwundon: “Andi kaduwu Nawi Ibrahimbe,” wulluwwi. Nayiro wulnjagakki, Alaye kənduwonju dongur kauye anilan Nawi Ibrahimbo kaduwu alaktuwuye mbeji.

¹⁰ Akko kərmamaro bewodə fərdu kəskayen gənaada. Kəska fi duwon tada ngəla cakkiwawodəa caljane kannuro fijagai.

¹¹ «Wudə təmmuwwa nangaro ingilan nayiro kasala ngeddəkko, amma kam laa wua kənduwon kosəna sunonju tuluwoma tikkəni ngawonin isi. Tidə Ruhu Alaye-a kannu-alan nayiro kasala† njaddi.

¹² Mukkonjun kəmo laladuramba na wasturamnjuyero ise algama-a kalari-a firji. Algamanjudəa culore bəralan gənaji, amma kalariidəa kannu təmmaro nuiwawolan warji,» yeno.

---

† **3:11 3.11** *kasala kannuye* - Ajawu gənaduwu, bi bone nja, bi tayirro kalaktu.

Ruhu Alaye Isaro jəptuwu
(*Mar 1.9-11; Luk 3.21-22*)

¹³ Daji Isa cidi Galileyen cije bərəm Jordaniyero Nawi Yahaya tiro kasala cəddoro kadio.

¹⁴ Yahaya tiro daptuwuro maje: «A! Awiro gəle naniro isəmidə? Ngəlanjudə, nima diye wuro kasala səddəmi,» yeno.

¹⁵ Amma Isaye tiro: «Kərmadə kasadde, dalil-njudə awo jire sammaa diodə andiro jussəna nangaro,» yenniya, Yahaya kasatkeno.

¹⁶ Tiro kasala cədde Isa ingidəlan kiluwun-niyama, same farakko fərəmdə Ruhu Alaye alama bullam gai tiro jəpciya kiro.

¹⁷ Koro samelan kowo nukce: «Adəma Tadani wo, tia raakkəna. Tiramnin jauro karwuni kəjijəna!» yeno.

4

Yiwulisse Isaa jaraptu
(*Mar 1.12-13; Luk 4.1-13*)

¹ Daji Yiwulis tia jarapcoro Ruhu Alaye Isaa simojiye karaa dəriro kiluwo.

² Kawu fidewuro bune-a kausu-aro asem ki-danniya, kəna tia kida.

³ Daji Jaraptumadə nanjuro ise tiro: «Ni Tada Alayea, dongur kauye aniro wulgəne kəmboro walja!» yeno.

⁴ Isaye: «A'a, kitawulan ruuwada: “Kam kəmbo baslan gəni, mana Ala wuljəna samman dəgai,»† yeno.

---

† 4:4 4.4 SK 8.3

⁵ Koro Yiwulis tia bærni tayirro* cade loiloiram Fado Alayen gånayenniya,

⁶ tiro: «Ni Tada Alayea, sæktæne cidiro yukkure! Awoa kitawulan ruuwada: “Ala kèlanæmnin malaiyawanjuro wada ce mukkonjan kamnjagai bare sinæm kauro gæmdægænniyo,”»† yeno.

⁷ Isaye tiro: «A'a, kitawulan ruuwada: “Bare Ala Kæmandea rijammæmmi!”»† yeno.

⁸ Koro yaye Yiwulis tia kæla kau kuruwu fet laayero cade tiro larduwa duniaye samma-a darajanja-aa fæleyeyenniya,

⁹ tiro: «Ngunæme wuro sujada sæddæmia, ani sammaa niro njikki!» yeno.

¹⁰ Daji Isaye tiro kalakciye: «Nani kolle, Yiwulis! Kitawulan ruuwada: “Ala Kæmandero sujada yidde, ti tilonjuro ambætæne!”»† yeno.

¹¹ Daji Yiwulis tia kolyeno, malaiyawa ye isane tiro kiskeyera.

KIDA ISAYE CIDI GALILEYEN

Isaye kidanju badidu

(Mar 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Isa Nawi Yahayaa kosoro casakkænaro fangenniya, cidi Galileyero wallada.

¹³ Bæla Najarattea kolje leje bærni laa Kafarnaam canilan napkeno, bærni duwon ci bæræmben cidi Jabulonne-a Naptaliye-alan† dæganaðæ.

---

* **4:5 4.5** *bærni tayir* - Jerujalem. † **4:6 4.6** Jaw 91.11-12 † **4:7 4.7** SK 6.16 † **4:10 4.10** SK 6.13 † **4:13 4.13** *Jabulon-a Naptali-a* - Jiri yindi Israyilaye.

14 Adəgaima awo Kəmande kuren ci Nawi Ishayayen wuljənadə wakkayeno. Tiye:

15 «Cidi Jabulonne-a Naptaliye-a kanji jawal bərəmbe na ci gade bərəm Jordaniyen tiro Galile cidi kərdiyaye canidəlan,

16 am curo duwuyen dasaanadə nur kura laa caruna, koro tayi curo kaudi karmoyen dasaanadə yea nur wassəna!»†

17 Sa adən Isa jamaro kawuri kəji wulduwu badiyeno. Tiye: «Təmmowo, nodo bargaa Mai Samemaye del karənjəna!» yeno.

Isaye fuwurawanju burwoyeya bowodu

(Mar 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Yim laa Isa ci bərəm Galileyeya jəgai duwon, yaana yindi Siman tiro Biturus cani-a yanjugəna Andarawus-a buni taramnja bərəmdəro fijagai kiro. Tayidə buni tawu.

19 Isaye tayiro: «Arowo wua səgaiwo, nayia kam tawuro‡ njadəkki!» yeno.

20 Sadəman buni taramnja koljane tia geya.

21 Koro nadən fuwuyenniya, yaana yindi gade ye Yakuba tada Jabadiye-a yanjugəna Yahaya-a bawanjan kundenno curo maarayen buni taramnja caassai kiro. Tayia bowoyenniyama,

22 cijane maaradə-a bawanja-aa koljane tia geya.

Jama kadaye Isaa ga

(Mar 3.7-12; Luk 6.17-19)

23 Daji Isa bəla bəlaro leje dandalnjan jamaa alamje kawuri kəji nodo bargaa Alaye wuljiyi,

† **4:16 4.15-16** Ish 9.1-2 ‡ **4:19 4.19** kam tawu - Am duwon am gade Isaa nojaro majaidə.

am dondia kasuwanja jiri fi yayen isangajiyi ngai duwon, cidi Galileye sammaa diriyeno.

²⁴ Adəgainin lawarnju cidi Siriye ngaro tatar-gaada. Koro am larduyedə amnja kasuwaa-a kəndondi jiri jiria-a karuwaa-a sedan koroyea-a tiyi canaa-a sammaa Isaro cakkude isan-gayeyeno.

²⁵ Jama kada tia geya, laanja cidi Galileye, laa cidi Bəlamewuye, laa bərnı Jerujalembe, laa cidi Yahudiyaye, laa ye ngawo bərəm Jordaniye.

5

Jawawi Isaye kəla kau kuruwu laayen

(Luk 6.17-49)

¹ Isa jama kada kadami captairo kirunniya, kəla kau kuruwu laayero juwane napkeno. Fuwurawanju ye nanjuro kadira.

² Daji tayia alamdu badiyeno.

Am bargaasoda

(Luk 6.20-26)

³ «Barganja am karwulan talaawadə,*
nodo bargaa Mai Samemayedə nuwanjadəro.

⁴ Barganja am kərma cesiridə,
fuwun simalonja bawodəro.

⁵ Barganja am rokura bawoadə,
fuwun dunia warasajaidəro.

⁶ Barganja am kərma kəna-a ngudu-aaro jire dioro ngənəptaimadə,†

---

* **5:3 5.3** *am karwulan talaawadə* - Am duwon kəlanjaa awimaro ngojannin Alaa mərsajanadə. † **5:6 5.6** *am kərma kəna-a ngudu-aaro jire dioro ngənəptaimadə* - Am duwon kowoxi cade awo Ala cəraanaa dioro majaidə.

fuwun kuljaidəro.

⁷ *Barganja am kanjimari masoda,
fuwun kanjimaŋi cawandidəro.*

⁸ *Barganja am karwu bulladə,
fuwun Alaa caruidəro.*

⁹ *Barganja am kərma nanlewa cawudidə,
fuwun tadawa Alayelan‡bowodaidəro.*

¹⁰ *Barganja am kəla jire dionjajen tayia basar-
jaidə,
nodo bargaa Mai Samemayedə nuwanjadəro.*

¹¹ «Am wu nangaro nayia raranjane basarn-
jane diwindo jiri jiri wuljaiya, bargando!

¹² Kəji dama baworo fannowo, dalilnjudə
samelan mukowando jauro ngəwu nangaro.
Nonowo, adəgaiman nawiya kureye burwon-
janadəa basaryera.

Manda-a nur-a

¹³ «Nayima manda duniaye wo. Amma man-
dadə kəlambo walyenoa, jiri fin gəle cayenju
gairo walji? Awimaro faidajiwawo, tia deyan
yirjane am guguwaccai.

¹⁴ Nayima nur duniaye wo. Bərni kəla kau
kuruwuyen dəganadə gəradiwawo.

¹⁵ Wunduma fatəla wasse kəmon təmjiwawo.
Kam fatəla wassiya, kəla gənaduramnjuyen
gənaje fadodən wundusoro nur ci.

¹⁶ Adəgaima nayi ye kollowo nurndo fuwu
amben wasso, awo ngəla diwidəa caro Bawando
Mai Samemaro daraja cadoro!

---

‡ 5:9 5.9 *tadawa Alaye* - Alaa mərsajane awo ti cəraanaa dioro
majana nangaro, tayi am hal ngəlaa Alaye gairo waljai.

Kæla Attaurayen

¹⁷ «Bare awo Attaura-a kitawuwa nawiyaye-alan ruwuwadadæa baworo dioro kadikkoro tæmanuwwi. A'a, tayia baworo dioro gæni, tayi samma wakkajaro kadikko.

¹⁸ Jiremaro nayiro wulnjagakki, kawu same-a cidi-a baworo waljaimaro, arawu bi sækkaƿ falma Attauralan baworo waljiwawo, sai tayi samma wakkajaiya duwon.

¹⁹ Wundu duwon wadawa aniye gananjaa ga waje am gade yea ngai alamjidæ, curo am nodo bargaa Mai Samemayen tia kam daraja juro ganaalan bowojai. Amma wundu duwon wadawa ania jægane am gade yea jaaro alamjidæ, curo am nodo bargaa Mai Samemayen tia kam daraja kuraalan bowojai.

²⁰ Adæ nangaro nayiro wulnjagakki, malæmba Attauraye-a Farisawa-aa jire diolan konuwawa, tæmmaro nodo bargaa Mai Samemayero ngawuwawo.

Kæla gærgaduyen

²¹ «Amwurawande jaman kureyero: “Bare ro kambe tuluwummi, wundu duwon ro kambe cut-tuluwunadæa shararo caadi,”† cane wuljaanadæa fannuwwa.

²² Amma wu nayiro wulnjagakki, kam kamanjuro gærgajægænadæa shararo caadi. Koro kam kamanjuro “Kam bowuye!” cæne rajænadæa majilis adinwuyero caadi. Koro kam duwon kamanjua waje tiro: “Batti!” cænnadæa kannu jaanamayero koljagai.

---

† 5:21 5.21 NL 20.13; SK 5.17

²³ «Adə nangaro na laya duwaduramben sadaa njəddoro isemma duwon, awo kuttu laa kamanəmbo yiddəmmaa tangəmia,

²⁴ fuwu laya duwaduramdəyen sadaanəmdəa kolle lene ni-a kamanəm-a solodənowo duwon, daji waldəne are sadaanəm yidde.

²⁵ «Shararambo lawalamanəm-a rokko ledu diwi duwon, kəla jawallen doiro kowoxi de tawaktəne, bare nia alkaliro sərənnjəgənniro. Adə gənia, alkali nia mukko sojiyero njakke, soji ye nia kosolan jannjiyi.

²⁶ Jiremaro niro wulnjəgəkki, nadən wuxi njəgaidəa cotto rəmbəmmia, təmmaro luwumbawo!

Kəla kənjənayen

²⁷ «Koro tayiro: “Bare kənjəna dimmi,”† cane wuljaanadəa fannuwwa.

²⁸ Amma wu nayiro wulnjagakki, wundu duwon kamua cure mangarjənadə, karwunjun kənjəna cədəna.

²⁹ Simməm kəmboramdə njakke biwu dimia, tia kulaine gəmmə. Tiyinəm samma kannu jaanamayero fidiyidəroa, sim fal fuddəmmadəma niro ngalwo.

³⁰ Koro mukkonəm kəmboramdə njakke biwu dimia, tia kamme gəmmə. Tiyinəm samma kannu jaanamayero fidiyidəroa, mukko fal fuddəmmadəma niro ngalwo.

Kəla kamu dəptayen

---

† 5:27 5.27 NL 20.14; SK 5.18

31 «Koro waldane tayiro: “Kam kamunjua dēpcidē tiro kakkadu kamu dēptaye co,”† cane wuljana.

32 Amma wu nayiro wulnjagakki, wundu duwon kamunjua kēla kēnjēnāyēn gēni dēpcēnadē tia kēnjēnamaro cēdēna. Koro wundu duwon kamu dēpkadaa niyājēnadē, ti ye kēnjēna cēdēna.

Kēla kansi boyen

33 «Koro amwurawande jaman kureyero: “Bare bowuro kansi bummi, kansi Kēmāndero yibbummadēa de!”† cane wuljaanadēa fannuwwa.

34 Amma wu nayiro wulnjagakki, bare tēmmaro kansi buwwi! Bare sameyēn kansi buwwi, Alaye kurisnju kērmaiye nangaro,

35 bi cidiyēn, si gēnadurāmnu nangaro, bi Jerujalēmben, bērni Mai Kuraye nangaro.

36 Koro bare kēlandoyēn kansi buwwi, ranguwe kandurī kēlandoyē falmaa bul bi cēlēmbo diwwawo nangaro.

37 Ngēlanjudē “Aaa,” bi “A'a,” wullowo. Awi yaye adēa kojēnadē na ti Kēladoyēn§ kadio.

Kēla rēmboyen

38 «Koro tayiro: “Kam laa sim bi timi kamanjuyē fal kittuluwoa, simnju bi timinju fal ye cattuluwo!”† cane wuljaanadēa fannuwwa.

---

† 5:31 5.31 SK 24.1-4 † 5:33 5.33 Lew 19.12; KI 30.2; SK 23.21
 § 5:37 5.37 *Kēlado* - Yiwulis. † 5:38 5.38 NL 21.24; Lew 24.20; SK 19.21

39 Amma wu nayiro wulnjagakki, bare kam kælado wanuwwi. Kam laa ferinəm kəmboram marin bakcia, wailadə yea tiro kalakkəne.

40 Koro kam laa gəmajenəm moworo nia shararo njadi cənia, kolle garinəmdə yea ngojo.

41 Kam laa dunodunon njakke na kilometər fallaro lenəmia, na kilometər yindiaro ti-a rokko lenowo.

42 Kam njuworənamadəro ye, koro kam nanəmnin tagari cəraanadəro bare dapkəmmi.

Kəla kælado rawoyen
(Luk 6.27-36)

43 «Koro tayiro: “Kəmaskinəmba raye,† kəladonəmba wane,” cane wuljaanadəa fanuwwa.

44 Amma wu nayiro wulnjagakki, kəladowandoa rawowo, koro am nayia basarnjanadə yero Alaa yukkorowo,

45 ngainin tadawa Bawando Mai Samemayero walluwi. Dalilnjudə Ala cakke kəngal am ngəla-a diwi-aa wassi, koro ingi sameye ye jirewu-a jirenambuwu-aro cudduri nangaro.

46 Am nayia njaraanaa raawia, awi mukowaye diw? Akki mowomaso ye ngai gəna cadı?

47 Koro kəramiyando runjaa lewanuwia, awi gəle am gadesoyea kojəna diw? Kərđiya ye ngai gəna cadı?

48 Adə nangaro Bawando Mai Samemadə kalkallo diomadə gai, nayi ye kalkallo diowuro wallowo!

---

† 5:43 5.43 Lew 19.18

6

Kæla sadaayen

¹ «Hangal gənanowo, bare kəndondo jireye federo jama nayia njaroro diwwi. Adə gənia, mukowa na Bawando Mai Samemayen fan-duwwawo.

² Adə nangaro sadaa talaawaro yiddəmiya, bare mənafəkkaso gai am gadero awo dimmadəa wulgəmmi. Tayidə dandal so, farsam solan am tayia caro daraja cadoro sadaa cadi. Jiremaro nayiro wulnjagakki, nuwanja cawandəna.

³ Amma nidə sadaa talaawaro yiddəmiya, bare mukkonəm waila awo mukkonəm kəmboram cədidəa nojənni,

⁴ sadaanəmdə asərlan tədo. Daji Bawanəm asərlan curuidə niro mukowa nji.

Kæla moduwayen

(Luk 11.1-4)

⁵ «Moduwa dimiya, bare mənafəkkaso cadidə gai dimmi. Tayidə dandal so, farsam solan daada am tayia caroro moduwa cadiya, caraana. Jiremaro nayiro wulnjagakki, nuwanja cawandəna.

⁶ Amma nidə moduwa dimiya, ngimməmbo ngaye cinnadəa jange Bawanəm turuiwawodəa kore. Daji Bawanəm asərlan curuidə niro mukowa nji.

⁷ Koro moduwa diwiya, bare kərdiyadə gai awo falla ngəwuro wuwulluwwi. Mananja ngəwu nangaro Ala tayia fanjiro təmajai.

⁸ Bare tayi gairo walluwwi, dalilnjudə kawu tia koruwidəmaro Bawando məradundosodəa nojəna nangaro.

⁹ Akko ngainin moduwa dewo:

*«“Bawande Mai Samema,
cunəmbo daraja tio!*

*¹⁰ Nodonəm bargaa iso!
Awo raamma dunian tədo,
jiri same yen tədida gai!*

¹¹ Andiro kəmbonde kuye sade.

*¹² Biwunde gawursagane,
andi ye am biwu saddənədə
gawurniyenədə gairo.*

*¹³ Bare kolsame jaraptiyende,
Kəladodəro kasane.
Nodo-a kənduwo-a daraja-a
har abadaro kaanəmdəma. Amin.”*

¹⁴ «Nonowo, am biwu njaddənədə gawurnuwia, Bawando Mai Samema nayi yea gawurnjai.

¹⁵ Amma tayia gawurnuwawoa, Bawando ye biwundo gawurjiwawo.

Kəla asemben

¹⁶ «Asem diwiya, bare mənafəkka cadidə gai fəkkando dinuwwi! Tayidə am asemnja caroro fəkkanja faljai. Jiremaro nayiro wulnjagakki, nuwanja cawandəna.

¹⁷ Amma nidə asem dimiya, kəlanəm ye kəndawulan samme, fəkkənəm ye lamme,

18 Bawanəm turuiwaworo kajia, bare wunduma asem dimiro nojänniro. Daji Bawanəm asər lan curuidə niro mukowa nji.

Kəla arsiyi captayen

19 «Bare kəlandoro arsiyi dunialan cammuwwi, na duwon kanam-a diwuram-a bannajai, barwuso ye faljane ngasaye ngojaidə.

20 Kəlandoro arsiyi samelan cammowo, na duwon kanam-a diwuram-a bannajaiwawo, barwuso ye faljane ngasaye ngojaiwawodə.

21 Nonowo, na arsiyindo dəganadəman karwundo ye kərga.

22 «Simdə tima fatəla tiyiye wo. Simmə m ngaa, tiyinəm samma ye nurraro walji.

23 Amma simmə m jaujia, tiyinəm samma ye duwuario walji. To, nur nilan dəganadə duwua, duwu adə jaumaro kura, diye!

24 «Wunduma rakce wolodi kam yindiyero waljiwawo. Bi fal waje fal cərayi, bi fal bərsəmje fal ruji. Nayi ye ranguwe wolodi Ala-a wuriayero walluwawo.

Kəla karwungai dioyen

(Luk 12.22-34)

25 «Adə nangaro nayiro wulnjagakki, bare kəla awo rondo buwi-a yawi-ayen bi kəla awo tiyindoro yakkuwiyen karwungai diwwi. Rodə kəmboə kojəna, koro tiyidə ye kajəmua kojəna, gəna?

26 Ngudowa sameyēa ruiwo, kulo ye canadiwawo, kala ye cadiwawo, koro nema ye jawulan capcaiwawo yaye, Bawando Mai Samema

tayia ambaji. Nayidə jauro ngudowaa darajan konuwwa, gəna?

²⁷ Wundundo gəle rakce karwungainjulan sa fal kawunjuro cərgai?

²⁸ «Koro awiro kəla kajəməyən karwungai diwi? Fəreso karaaye jiri řijaidəa ruiwo, ngənəpcaiwawo, koro caa cadiwawo.

²⁹ Amma nayiro wulnjagakki, Mai Sulemana jauro darajaa yaye, ngaltema kajəmu fəre aniye falnjaa nanshawan najəgəna cakənni.

³⁰ Ala fəreso ku karaan řijai bəri kannuro řijagai ania ngai jakcidə, fagatto nayi yea jannjai, nayi kambərse ganaadə!

³¹ «Adə nangaro bare kəla awo aniyen karwungai diwwi, bare kəlandoro: “Awi gəle buiye?” bi “Awi gəle yaiye?” bi “Awilan gəle tiyinde jangiye?” wulluwwi.

³² Kərdiyaso awo ania majai, amma Bawando Mai Samema nayi ye awo ani samman məradundoaro nojəna.

³³ Attəroa, nodo bargaa Alaye-a jirenju-a manowo duwon, awo ani samma yea nayiro njadi.

³⁴ Adə nangaro bare karwungai bəriye diwwi, karwungai bəriyedə kuye gəni. Ku nguson suwol kaanjua.

7

*Kəla ambo shara njəddoyen
(Luk 6.37-42)*

1 «Bare wundumaro shara yidduwwi,* nayi yero shara njaddiwawo.

2 Jiri ambo shara yidduwidə gai, nayi yero shara njaddi. Koro jiri ambo ngalgəwidə gai, nayi yero ngalnjai.

3 «Awirowo kaləm sim kamanəmben rumi duwon, karjəm curo simməmben asunəmbawodə?

4 Akko ni simməmlan karjəmbadə, awiawin gəle kamanəmbə: “Kolle kaləm simməmbədəa tuluwukke,” nəmi?

5 Mənafək, karjəm simməmbədəa tuluwumiya duwon, daji ngəlaro rume kaləm sim kamanəmbədəa tuluwumi.

6 «Bare awo tayirdəa kəriyaro yiwwi, koro bare awondo darajaa fuwu aladeyayen kolluwwi. Kolluwiya, tayia guguwaccai, kəriya ye suwordane nayia njanjannjai.

*Kəla koro-a madu-a cinna bakta-ayen
(Luk 11.9-13)*

7 «Korowo njadi, manowo fanduwu, cinna bangowo kanjai.

8 Wundu duwon cuworimadəro cadi, kam majimadə ye cuwandi, koro kam cinna bəkcimadə yero kajagai.

9 «Wundundo tadanju tia burodiro cuworiya, dongur kauye cidə?

10 Bi buniro cuworiya, kadi cidə?

11 Nayi diwiso awowa ngəla tadawandoro njo nonuwaa, balle Bawando Mai Samema awowa ngəla am tia caworiro cidə!

---

* **7:1 7.1** bare wundumaro shara yidduwwi - Bare kəlandoa sharawu am gadeyero ngonuwwi.

¹² Adə nangaro awo duwon amso nayiro njad-diya raawwadəa naye ye tayiro yiddowo! Adəma maana Attaura-a kitawuwa nawiyaye-aye wo.

Kəla ngaworam jəkkadəyen
(Luk 13.24)

¹³ «Ngaworam jəkkadəyen ngawowo, dalil-njudə ngaworam farak, jawalnju ye kəskedə, tima ngaworam kannuyedə wo, koro am tiyen ngasayidə kada.

¹⁴ Amma ngaworam jəkka, jawalnju ye jaudə, tima ngaworam ro sawisoyero cadimadə wo, koro am tia cawandidə ganama.

Kəla kəska-a tadanju-ayen
(Mat 12.33-37; Luk 6.43-45)

¹⁵ «Nawiya kattuwuyero hangal gənanowo! Tayidə nandoro isaiya, alamanja dimi gai, amma karwunja jauru diwi bulduye gai.†

¹⁶ Tada casakkidəlan tayia asunuwi. Inab coccorilan njakcai wa? Koro tarmu kolollan cadori wa?

¹⁷ Kəska ngəla nguson tada ngəla cakki, koro kəska diwi ye tada diwi cakki.

¹⁸ Kəska ngəladə rakce tada diwi cakkiwawo, koro kəska diwidə ye rakce tada ngəla cakkiwawo.

¹⁹ Kəska fi duwon tada ngəla cakkiwawodəa caljane kannuro fijagai.

²⁰ Adə nangaro tadanjalan tayia asunuwi.

Kəla fuwura jireyen
(Luk 13.25-27)

---

† **7:15 7:15** *alamanja dimi gai, karwunja buldu gai* - Curo dəla, ngawo kani.

21 «Am wuro: “Kəma! Kəma!” cani samma gəni nodo bargaa Mai Samemayero ngasayi, sai kam awo Bawani Mai Samema cəraanaa cədimadə.

22 Yim adən‡ am ngəwu wuro: “Kəma, Kəma, cunəmlan nawinawi kidiye, cunəmlan sedanso duyeiye, koro cunəmlan awo ajabba kada ye kidiye, gəna?” cani.

23 Daji wuye tayiro: “Ngaltema nayia non-jakkəni. Nayi diwi diomaso, wun kuruwunno lenowo!” nəkki.

Misal fado tandowu yindiye
(Luk 6.46-49)

24 «Adə nangaro wundu duwon manani ania fanje jəganamadə, ti alama kam hangalla soronju kəla kauyen cədandənədə gai.

25 Ingi sameye cudure bərəm fala tarje, karuwa ye cije sorodəa babakkenniya, sorodə wurdənni, dalilnjudə fərdunju kəla kauyen tədandəna nangaro.

26 Amma wundu duwon manani ania fanjəna jəgannimadə, ti alama kam hangal bawoa soronju kəla cidi kesayen cədandənədə gai.

27 Ingi sameye cudure bərəm fala tarje, karuwa ye cije sorodəa babakkenniya, wurde təgəmbo fiyada,» yeno Isaye.

28 Isa mana ania cəde kerənniyya, jama cap-tanadə alamdunjudəa ajapkerə,

29 dalilnjudə maləmbanja Attauraye gai gəni, kənduwoaro tayia alamji nangaro.

---

‡ 7:22 7.22 yim adən - Kiyama.

8

Isaye kam barasua isangaduwu

(Mar 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Isa kəla kaudəyen jəpkenniya, am kada kadami tia गया.

² Kam barasua laa ise fuwunjun tungurumje tiro: «Kəma, raammaa, rangəme wua isan-gasəgəme tayirro walləkki,» yeno.

³ Isa mukko sajiye kamdəa leje: «Raakkəna, tayirro walle!» yeno. Sadəman barasudə tia kolje tayirro walyeno.

⁴ Daji Isaye tiro: «Bare wundumaro adəa wulgəmmi, amma lene řimandəro fəledəgəne, koro sadaa Nawi Musa wuljənadəa de, jamaro shedaro waljo!»

Isaye soji kura Rombeye kərea isangaduwu

(Luk 7.1-10; Yah 4.43-54)

⁵ Isa bəрни Kafarnaambero kərgaanniya, soji kura Rombe laa nanjuro ise tia lowoje:

⁶ «Kəma, kəreani dondi fadon bowada, tiyinju nuna jauro basardi,» yeno.

⁷ Isaye tiro: «Ləkke tia isangagəkki,» yeno.

⁸ Amma soji kuradəye tiro: «Kəma, nia fannin sawo tikkəni. Biya wada ye, kəreani ngaji.

⁹ Wudə cidiya kənduwo amben kərgakko, fərduni yen sojiya takkəna. Falnjaro: “Lene!” nəkkiya, leji. Fal laaro: “Are!” nəkkiya, isi. Koro kəreaniro: “Adəa de!” nəkkiya, cədi.»

¹⁰ Isa adəa fangenniya, ajarpe jama tia jagaidəro: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, curo jama Israyilayen kambərse kura adə gai fandəkkəni!

11 Nayiro wulnjagakki, am kada adinnam-a fæde-alan* isane Nawi Ibrahim-a Nawi Isaku-a Nawi Yakuba-a rokko nodo bargaa Mai Samemayen masæna dioro napcai.

12 Amma tadawa nodo bargaaƴedæ† deyan curo duwu cæləm pøtterø gæpcagai, nadæn so ye tædi, sheri ye naldi,» yeno.

13 Daji Isaye soji kuradæro: «Lene, kambærsenəm nangaro, awo suworæmmadæ niro wakkanjuwo!» yeno. Kareanjudæ sa adæman ngayeno.

Isaye am ngæwua isangaduwwu
(Mar 1.29-39; Luk 4.38-44)

14 Isa fado Biturussero kadinniya, ya kæsai Biturusse kangea bowada kiro.

15 Isa mukkonju leyenniya, kangedæ tia kolje, ti ye cije Isaa sosadu badiyeno.

16 Yim adæa kængal kikkurænniya, bærniwudæ karuwamaso kada na Isayero kewudo. Man-anjulaman sedannadæa duyeno, koro am dondi sammaa isangayeyeno.

17 Adægaima awo Kæmande kuren ci Nawi Ishayayen wuljænadæ wakkayeno. Tiye: «Kændondinde kælanjuro ngoje kasuwanden isangaseyera,»† cænna.

Isaa ga kæske gæni
(Luk 9.57-62)

---

* **8:11 8.11** *am adinnam-a fæde-alan* - Am duwon færdunja kærdiye koljane Alaa mærsajanadæ. † **8:12 8.12** *tadawa nodo bargaaƴedæ* - Israyilawu duwon Alaa mærsajannidæ. † **8:17 8.17** Ish 53.4

18 Yim laa Isa jama kada tia dirijane kəljanadəa kirunniya, fuwuranjuro wada bərəmdəa faldaye kaino.

19 Daji maləm Attauraye laa nanjuro ise tiro: «Sayinna, ndara lenəmi yaye nia njəgakki,» yeno.

20 Isaye tiro: «Kəluwuso bəlaanjaa, ngudoso sameye ye fannjaa, amma Tada Kambədə‡ nanju tustuyema bawo,» yeno.

21 Koro fuwuranju laa ye tiro: «Kəma, amarsəgəne lekke bawania sittərakkiya duwon,» yeno.

22 Amma Isaye tiro: «Wua səgai, kolle am sanuna amanja sanunadəa sittəraja!» yeno.

Kənduwo Isaye kəla karuwa-a cambaldu ingiye-ayen

(Mar 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Isa curo maarayero kərgaanniya, fuwuranju ye tia jaane kasargawo.

24 Sadəman karuwa dunoa cije ingi bərəmbe cambalje, har ingi maaradəro fiduwu badiyeno. Sadən Isa kənəm cədi.

25 Fuwuranjudə isane tia kənəmnin ke-sangəranniya, tiro: «Kəma, andia samoye, nuiye!» yera.

26 Isaye tayiro: «Awiro yaayew, nayi kambərse ganaadə?» yeno. Daji cije karuwadə-a bərəmdəaro kikkadənniya, dajane dunia gəmbo walyeno.

27 Fuwuranjudə ajapcane: «A! Kam jiri fi attə? Karuwa-a bərəm-ama mananju jagai!» yera.

---

‡ 8:20 8.20 *Tada Kambe* - Kaala Almasiwuye. Isa kəla Tada Kamben manajiya, kəlanjuman manaji.

*Kənduwo Isaye kəla sedannayen
(Mar 5.1-20; Luk 8.26-39)*

²⁸ Isa bərəmdəa falje koje cidi Gadarawuyero kadinniya, karuwama yindi kaurilalan caluwe tia kapkeyera. Tayidə jauru jau, har wunduma rakce jawaldəyen kojiwawo.

²⁹ Daji yiljane: «Awi lambonəm andiro, Tada Alaye? Sanju cədənnin§ andiro ajawu gənaduwo wa kadim?» yera.

³⁰ Kuruwunjan alade kada newo cadi ye mbeji.

³¹ Daji sedannadə Isaa lowojane: «Dusamia, aladeyadəro dusagane curonjaro ngayiyo!» yera.

³² Isaye tayiro: «To, lenowo!» yenniya, sedannadə caluwe curo aladeyadəyero kasar-gawo. Daji aladeyadə samma ngərəmjane kaulan jəpcane bərəmdəro fidagane ingiye ngoje kasuno.

³³ Səniya aladeyayedə cagase bəlaro lejane awo kəla karuwamaso aniyen wakkajənədəa ambo wulyeyera.

³⁴ Daji am bəlaye samma ye Isaa kaptuwuro caluwe kerunniya, cidinja koljoro tia lowoyera.

9

*Isaye kam tiyinju nunaa isangaduwo
(Mar 2.1-12; Luk 5.17-26)*

¹ Daji Isa maaradəro ngaye bərəmdəa falje koje bərninjaro* wallada.

² Am laa kam tiyi nunaa kəla bənaramben ngojane nanjuro kewudo. Isa kambərsenjadəa

---

§ 8:29 8.29 sanju cədənnin - Sa tayiro wowom gənaduwoye cədənnin. * 9:1 9.1 bərninja - Bərnə Kafarnaambe.

kirunniya, kam tiyinju nunadəro: «Tadani, bare tēma kolləmmi, biwunəm gawurdəna,» yeno.

³ Daji malēmba Attauraye laa karwunjan: «Kam attə Alaa gaskajəna, diye!» yera.

⁴ Amma Isa awo karwunjaye asuje tayiro: «Awiro karwundon niadiwi dəganadə?

⁵ Ndaso gəle budu wo: “Biwunəm gawurdəna” wulduma ra “Cine lene!” wulduma?

⁶ Nonowo, Tada Kambedə nanjun kənduwo biwu ambe dunialan gawurduye mbeji!» yeno. Daji kam tiyinju nunadəro: «Cine bənaramməm ngone fannəmbo lene!» yeno.

⁷ Kamdə cije fannjuro leyeno.

⁸ Jama captanadə adəa kerunniya, rijane Ala kənduwo adə gai ambo cinadəa kengoro.

Isaye Matiyua bowodu

(Mar 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Isa nadəa kolji duwon, kam laa tiro Matiyu cani kidaramnju akki mowoyen napkadaa kiro. Isaye tiro: «Wua səgai!» yenniya, cije tia giya.

¹⁰ Isa fado Matiyuyelan masənaro napcəna duwon, akki mowomaso-a biwuma gadeso-a kada ye isane ti-a fuwurawanju-a rokko masəna dioro napkera.

¹¹ Farisawa adəa kerunniya, fuwurawanjuro: «Awiro maləmndo akki mowomaso-a biwuma gadeso-a rokko masəna cadidə?» yera.

¹² Isa adəa fangenniya, tayiro: «Kam dondi gənia, kam ngadə lowotor majiwawo.

¹³ Lenowo, mana adəye maananju asunowo: “Bu fida gəni, kanjimərima raakko.”† Awoa jire-

---

† 9:13 9.13 Hos 6.6

masoa gəni, biwumasoa bowoduro† kadikko,» yeno.

Kambiwu kəla asemben
(*Mar 2.18-22; Luk 5.33-39*)

¹⁴ Daji fuwurawa Nawi Yahayaye na Isayero isane tiro: «Awiro andi-a Farisawa-a asem‡ taiye, amma fuwurawanəm asem cadaiwawodə?» cane keworo.

¹⁵ Isaye tayiro: «Mai larusaye dawunjan duwon, ngaladiya karwunja kuttaji wa? A'a, amma sa ise mai larusayedəa dawunjan cattuluwiya, sa adən duwon asem cadai.

¹⁶ «Wunduma guntu batta bərinne ingiro cakke captənni ngoje kajəmu dinaro cukkududiwawo. Ngai cədia, batta bəřində capte kardudə cayemaro kuraro walji.

¹⁷ Koro wunduma diben bəřin ngoje satki dinaro fijiyiwawo. Ngai cədia, satkidə falde,§ diben ye cidiro fidiye, satki ye bannadi. A'a, amso diben bəřindəa satki bəřinno fijagai, adəgəinin tayi yindi samma kəlewa dasayi,» yeno.

Kənduwo Isaye kəla kəndəndi-a karmo-ayen
(*Mar 5.21-43; Luk 8.40-56*)

¹⁸ Isa tayiro manajiyi ngai duwon, fuwuma dandalle laa ise fuwunjun tungurumje tiro: «Kərmama feroni bawoyeno. Are mukkonəm tiro gənagəne, roaro walji,» yeno.

---

† **9:13 9.13** *biwumasoa bowodu* - Tuwa cado Alaa jaaro. ‡ **9:14 9.14** *asem* - Faral gəni, nafila. § **9:17 9.17** *satkidə falde* - Diben bəřin mojogolje kuraro walji nangaro, satki dinadə faldi.

19 Daji Isa cije fuwurawanju-a rokko kamdæa geya.

20 Kamu laa ye nadæn mbeji, kærwu mewun yindinno bu fidunju* dajønni. Daji kamudæ ise ngawo Isayen susuje ci kalwunjuyedæa leyeno,

21 awoa karwunjun: «To, kajæmunju bas lekkia, ngakki,» cæni.

22 Isa suworde tia kirunniya, tiro: «Feroni, bare tæma kollæmmi! Kambærsenæm nangaro njækkawo fandæmma!» yeno. Sadæman kamudæ ngayeno.

23 Isa fado fuwuma dandalledæro ise algaidawu lagaranne-a jama captana kalala fijai-aa kirunniya,

24 tayiro: «Luwowo lenowo! Ferodæ ba-wojønni, kænæm cædi,» yeno. Amma tia rujane tiro kaasu keddo.

25 Jamadæa deyarø kettuluwunniya, ngaye ferodæa mukkøyen cædane ciyeno.

26 Lawar adæ cididæ ngaro tatargaada.

Isaye kambu yindia isangaduwu

27 Isa nadæa kolje ledu cædi duwon, kambu yindi tia jaane kowo sapcane: «Isa Tada Mai Daudaye,† andia njunosane!» cani.

28 Fado laaro kærgaanniya, kambuwadæ nanjuro kadira. Isaye tayiro: «Rangække adæa njaddækkiro mærsasuwwa wa?» cæne kiworo. Kambuwadæye: «Aaa, Kæma!» yera.

29 Daji Isa simnja leje tayiro: «Kambærsendo nangaro, nayiro wakkanjaa!» yenniya,

---

* 9:20 9.20 bu fidunju - Salanambu. † 9:27 9.27 Tada Mai Daudaye - Kaala Almasiwuye. Tidæ kaduwu Mai Daudaye.

³⁰ sim kewando. Isa tayiro wada ce: «Fan-nowo, bare wunduma adəa nojənni!» yeno.

³¹ Amma lejane lawar Isayedəa cididə ngaro tatarayera.

Isaye karuwama manajiwawoa isangaduwu

³² Tayi sim cawandənadə sapkadaranniya, am gade karuwama laa rakce manajiwawoa ngojane na Isayero kewudo.

³³ Isa sedandəa duyenniya, kamdə manadu badiyeno. Daji jamadə ajapcane: «Ngaltema awo adə gai lardu Israyilayelan turunni!» yera.

³⁴ Amma Farisawadəye: «Kənduwo mai sedannayen sedannaa duji,» yera.

Kala ngəwu, kidawu gana

³⁵ Daji Isa leje dandalnjan jamaa alamje kawuri kəji nodo bargaa Mai Samemaye wuljiye am dondia kasuwanja ngan isangajiyi ngai duwon, bəla-a bəladəya-a sammaa giya.

³⁶ Jama kada captanadəa kirunniya, tayia njunoyeno, dalilnjudə jəktane hangalnja caa cijəna alama dimiya səni bawoa gai nangaro.

³⁷ Daji fuwurawanjuro: «Kaladə ngəwu, amma kidawudə gana.

³⁸ Adə nangaro Kəma kalayedəa lowonowo, kidawu gade yea tiro kala njəddoro cunodo!» yeno.

10

*Isaye kəngayamba mewun yindindəa galadu
(Mar 3.13-19; Luk 6.12-16)*

¹ Isa fuwurawanju mewun yindindæa bowoje tayiro kænduwo sedan dudaye-a am kasuwa so, kændondi so jiri fi yayea isangaduwaye-a kaino.

² Cuwa kəngayambanju mewun yindindæyedæ tayima Siman kam tiro Biturus canidæ, yanjugæna Andarawus, Yakuba tada Jabadiye, yanjugæna Yahaya,

³ Filibus, Bartolomi, Toma, Matiyu akki mowoma, Yakuba tada Alfawusse, Tadawus,

⁴ Siman kam Kan'anaye,* Yahusa Iskariyot kam mukko kəladowayero Isaa sərəttuwumadæ.

Jawawi Isaye kəla kida-a bone nja-ayen

*Isaye mewun yindindæa nodo
(Mar 6.7-13; Luk 9.1-6)*

⁵ Isa tayi mewun yindin aniro wada ce kinodo. Tayiro: «Bare na kərdiyayero lenuwwi bi bəlawaw Samariyawuyero ngawuwwi,

⁶ biya na jama Israyila tayi dimiya faccaanadæ gaiyero lenowo!

⁷ Lenuwilan, ambo: “Nodo bargaa Mai Samemaye del karənjəna!” wulgənowo.

⁸ Am dondia isangagənowo, am sanunaa roaro kalangowo, am barasuaa isangagənowo tayirro walja, sedanna dunowo. Dero kiwanduw, nayi ye dero yowo.

⁹ «Bare kunguna dinarre, bi riwullaye, bi kulloye ngonuwwi,

---

* **10:4 10.4** kam Kan'anaye - Kam lardunju rawoma.

10 koro bare ngərwu, bi gəməje yindi, bi suno gade, bi ka ngonuwwi, kidamaro ngənəwuramnju wajipcəgəna nangaro.

11 «Bəla-a bələdeya-a fi yayero ngawuwiya, kam ngələma manowo fannjun jəmmowo namowo, har kawu nadəa kolluwiro.

12 Fannjuro ngawuwiya, barga dəpkənowo.

13 Am fadodəye ngələro njamoyia, bargandodə tayilan dəga. Amma nayia mowo wanjaia, bargandodə nandoro waldo.

14 Wunduma nayia njamowonni bi manando ngojənnia, fadodəa bi bələdəa kolluwiiya, katti sindoye kagangowo.†

15 Jiremaro nayiro wulnjagakki, kiyama wakkajiya, wowom am bəla adəyedə am bərni Sodombe-a Gomorre-adə‡ nanjaunin koji.

Bone nja mbeji

(Mar 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 «Fannowo, dimiya curo bulduwayero ngasaana gairo nayia njanodəkki. Adə nangaro kadi gai burwoaro wallowo, koro bullam gai biwu bawoaro dəgaiwo.

17 Amsoro hangal gənanowo, dalilnjudə nayia njadane fuwu majilissero njasade dandalnjasolan kowonjai,

18 koro wu nangaro fuwu gomna so, mai soyero njasadi, tayi-a kərđiya-aro shedaro walloworo.

---

† **10:14 10.14** katti sindoye kagangowo - Səmo kasta. Wowom Alayero tayia koljagai. ‡ **10:15 10.15** bərni Sodombe-a Gomorre-a - Am bərni aniyə jauro diwi nangaro, Ala tayiro samelan kannu fiyiye siyeyeno.

19 Shararo njasadiya, bare kəla jiri mananuwi bi awo wulluwiyen karwungai diwwi. Sadən awo wulluwidəa nayiro njadi,

20 dalilnjudə nayi gəni mananuwi, Ruhu Bawandoyedəma nayiyen manaji nangaro.

21 Yaana yanjugənaa sərəcciyə roro ceyesi, bawa ye tadanjua ngai, tadawa ye bawanja-a yanja-aro turu cadde casakke tayia roro ceyesi.

22 Cuni nangaro§ am samma nayia wan-jai, amma kam mərje har sa njerorambero* dəganamadə njəkkawo cuwandi.

23 Bəla laan nayia basarnjaiya, bəla gadero kasowo lenowo. Jiremaro nayiro wulnjagakki, kawu Tada Kambedə walde isidəro, bəlawə Israyilawuyə sammaa ga yeruwwawo.

24 «Fuwura maləmnjua kojiwawo, koro wolodi kəmanjua kojiwawo.

25 Fuwura maləmnju gairo waljiya, cədəna. Wolodi ye kəmanju gairo waljiya, jussəna. Kəma fadoyedəa Beljabullan† bowoyeraa, balle am fannjuyə?

Kamba gəni, Alaa rinowo!

(Luk 12.4-12)

26 «Adə nangaro bare tayia rinuwwi. Awima jakkada federo culuwawodə bawo, koro aw-ima asərre isanodiwawodə bawo.

27 Awo curo buneyen nayiro wulnja-gakkənadəa kausulan wulowo, koro awo

---

§ 10:22 10.22 *cuni nangaro* - Isaa kasattu nangaro. * 10:22 10.22 *sa njerorambe* - Kənde Tada Kambe. † 10:25 10.25 *Beljabul* - Yiwulis, Mai sedannaye.

curo səmondoyen tatapcane fannuwwadə yea farsamlan kurungowo.

²⁸ Am tiyi ceyesi ro rakcane cattuluwiwawodəa bare rinuwwi. Amma ti ro-a tiyi-a sammaa rakce kannu jaanamayen sijiyidəa rinowo!

²⁹ Binaru yindi gursu tiloro caladi, gəna? Adə yaye Bawandoye nodunjun gənia, falnjama cidiro cukkuriwawo.

³⁰ Nayidə, kanduri kəlandoyema samma kom-gada.

³¹ Adə nangaro bare rinuwwi, binaru ngəwua darajan konuwwa.

³² Wundu duwon fuwu amben wua kasansənamadə, wu ye fuwu Bawani Mai Samemayen tia kasaddəkki.

³³ Amma wundu duwon fuwu amben wua angərsənamadə, wu ye fuwu Bawani Mai Samemayen tia angərnəkki.

Nanlewa gəni, firda

(Luk 12.49-59)

³⁴ «Bare duniaro nanlewa kudoro kadikkoro təmanuwwi. A'a, nanlewa gəni, kashagar‡ kudoro kadikko.

³⁵ Awoa amba firduro kadikko, tada kəlado bawanjuyero walji, fero ye kəlado yanjuyero walji, kamu tadaye ye kəlado kəsainjuyero walji.

³⁶ Adəgaima kambe waduwunjudə am fan-njuyero waljai.

³⁷ Wundu duwon bawanju bi yanjua wumaa kojənarə cəraanamadə kakkero waldu tinni. Wundu duwon tadanju bi feronjua wumaa kojənarə cəraanamadə kakkero waldu tinni.

‡ 10:34 10.34 kashagar - Firda.

³⁸ Koro wundu duwon kaskanju karmoye ngoje wua sɛgannimadɛ kakkerɔ waldu tinni.

³⁹ Kam duwon ronju fando cɛraanamadɛ ronjudɛa cuwatki, amma kam duwon wu nangaro ronju cuwatkenamadɛ ronjudɛa cuwandi.

Mukowa fando

⁴⁰ «Kam nayia njamowonamadɛ wumaa sɛmowo, koro kam wua sɛmowonamadɛ ye ti wua sunodɛnadɛmaa cɛmowo.

⁴¹ Kam duwon nawia ti nawi nangaro cɛmowonamadɛ mukowa nawiye cuwandi, koro kam jiremaa ti jirema nangaro cɛmowonamadɛ mukowa kam jiremaye cuwandi.

⁴² Wundu duwon tayi aniye gananja laaro ti fuwurani nangaro ingi kenjaye samsu cinamadɛ, jiremaro nayiro wulnjagakki, tɛmmaro mukowanju fucciwawo,» yeno Isaye.

11

Isa-a Nawi Yahaya Kasalama-a (Luk 7.18-35)

¹ Isa fuwurawanju mewun yindinno wada ce kerɛnniya, nadɛa kolje bɛla bɛlaro leje jamaa alamje tayiro kawuri kɛji wulduwu badiyeno.

² Nawi Yahaya kosolan awo Almasiwu cɛdidɛa fangenniya, fuwurawanju laa nanjuro cunode

³ tiro: «Nima wa fuwun isimadɛ wo,* ra gade gureniye?» cane tia keworo.

⁴ Isaye tayiro: «Waldɛnowo, awo fannuwwa-a ruwwa-aa Yahayaro wulgɛnowo:

---

* **11:3 11.3** *fuwun isimadɛ* - Almasiwu.

⁵ Kambuwa sim cawandi, ngurdiyaya ye sinjan lejai, am barasua ngajane tayirro waljai, muwaso ye fanjai, am sanuna roaro waljai, koro talaawa ye kawuri kajidəa fanjai.

⁶ Barganju kam wu nangaro taljiwawodə!» yeno.

⁷ Fuwurawa Yahayayedə sapkadaranniya, Isa kəla Yahayayen jamadəro mana njəddo badiyeno. Tiye: «Awi curo karaayen kuroro leyew? Ngəlai laa kanji kanjiro karuwaye cakke moji cədi wa?

⁸ A'a. Awi gəle kuroro leyew? Kam kajəmu shawa cakkənəa wa? A'a, am kajəmu shawa casakkənədə mairilan kasarga.

⁹ To, awi gəle kuroro leyew? Nawia wa? Aaa, nayiro wulnjagakki, nawimaa kojəna.

¹⁰ Tima kam duwon kəlanjun kitawulan adə ruwuwadadə: “Nin fuwunno kəngayammi nodəkke, niro jawalnəm cassai.”†

¹¹ Jiremaro nayiro wulnjagakki, curo kam kamulan tambəna sammayen wunduma Yahaya Kasalamaa kojəna bawo. Amma curo nodo bargaa Mai Samemayen təngəridə tia kojəna.

¹² Jaman Yahaya Kasalamayen tamiya har kuro kudero nodo bargaa Mai Samemaye ki-addin fuwu juwui, am tiro fuwu bo dapcaanadə kənduwodəa dunodunon mowo majai.

¹³ Dalilnjudə kitawuwa nawiyaye-a Attaura Nawi Musaye-a nawinawi cadəna ngai duwon, har Yahaya kadio.

¹⁴ Manadəa ngodu kasadduwaa, tima Nawi Iliya fuwun isimadə wo.

---

† 11:10 11.10 Mal 3.1

15 Kam səmonjuamadə fanjo!

16 «Wundusoro am jaman adəyedəa rat-talgəkki? Tayi alama yalla ci kasuwuyen nap-kada kowo sapcane amanjaro:

17 “Algaita nayiro funjagaiyena duwon, bikke randuwwi. Koro so lagaranne diyena duwon, yiruwwi,” cani gai.

18 To, Yahaya ise juwunni ye, canni ye, “Ti karuwama!” yera.

19 Koro Tada Kamedə ise juwui, cai, “Akko kəmboma, kənjama, sawa akki mowomaso-a biwumaso-aye!” yera. Amma nanrashidudə kəndonjulan asudi.»

Isaye am ansiya Alayea wusadu
(Luk 10.13-16)

20 Daji Isa am bərnija curonjan awo ajabba ngəwu cədənədəyeya təmjanni nangaro wusadu badiyeno. Tiye:

21 «Kuttundo am bərnı Korajinne! Kuttundo am bərnı Baitsaidaye! Ca awo ajabba ajabba nandon tədənəsodə bərnı Tirre-a Sidonne-alan tədənəa, tən kuren amnja ajaja-a buwu-alan† napcane tuwa cadəna.

22 Amma nayiro wulnjagakki, kiyama wakka-jiya, wowomndo am bərnı Tirre-a Sidonne-ayedəa‡ nanjaunin koji.

23 Nayi ye am bərnı Kafarnaambe, samero wa samnjai təmayew? A'a, kannuro kolnjagai.

---

† 11:21 11.21 ajaja-a buwu-a - Noduworam lagaranne. ‡ 11:22 11.22 bərnı Tirre-a Sidonne-a - Am bərnı aniye jauru diwi nangaro, Ala tayia siyeyeno.

Ca awo ajabba ajabba nandon tadənadə bərnɪ Sodomben tadənaa, kua gairo dəgai.

²⁴ Amma nayiro wulnjagakki, kiyama wakka-jiya, wowomndo bərnɪ Sodombedəa§ nanjaunin koji,» yeno.

Na Isayen tustu fando

²⁵ Sa adən Isaye: «Bawa Kəma same-a dunia-aye, nia njungorəkki, dalilnjudə awo ania il-muwu so, rashiduwa soro gəraame yallaro isanogəmma nangaro.

²⁶ Aaa, Bawa, adəma awo jauro raammadə wo.

²⁷ «Bawani awo sammaa mukkoniro cakkəna. Ti gənia, wunduma Tadadəa nojənni. Koro wunduma Bawadəa nojənni, sai Tadadə-a am tayiro Tadadə isanojiyiya cəraana-a.

²⁸ «Arowo naniro, nayi kare kurwowu ngowada yimbaruwwa samma, tustu njadəkki.

²⁹ Wudə rokuraa gəni, karwu ngəlaa nangaro, duini* daundoro ngogənowo, kolsənowo alamn-jakko, karwundon tustu fanduwi.

³⁰ Awoa duini ye kəske, kareni ye kamboi,» yeno.

12

Isa Kəma yim tustuye

(Mar 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Sa adən yim tustuyea Isa-a fuwurawanju-a kulo algamaye rejane kojai duwon, fuwurawadə

---

§ 11:24 11.24 bərnɪ Sodombe - Am bərnɪ adəye jauro diwi nangaro, Ala samelan tayiro kannu fiyiye siyeyeno. * 11:29 11.29 duini - Alamdu Isaye.

kəna fanjaidə, kəla algamaye ficcane ngəro badiyera.

² Farisawa laa adəa kerunniya, tiro: «Akko rui, fuwuranəw awo yim tustuyea kəndoro haramdəa cadi,» yera.

³ Isaye tayiro: «Sa Nawi Dauda-a amnju-a kəna fanjanadən, awo cədənadəa kitawulan kəranuwwi wa?

⁴ Curo Fado Alayero ngaye burodi sadaaye ngoje gigəro. Rimannaro kajia, ti-a amnju-aro burodi sadaaye ngərodə haram!†

⁵ Ra, rimanna curo Fado Alayen awo yim tustuyea kəndoro haram cadison,* biwunja bawodəa Attauralan kəranuwwi wa?

⁶ Nayiro wulnjagakki, awo laa† Fado Alayea kojəna nadən mbeji.

⁷ Alaye: “Bu fida gəni, kanjimarima raakko,”† cənna. Ca mana adəye maananju nonuwmaa, am ayaunja baworo ayau gənaawwi.

⁸ Awoa Tada Kambədə Kəma yim tustuye, diye!» yeno.

Isaye kam mukkonju canaa isangaduwu

(Mar 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Isa kəla fuwunna leyenniya, dandalnjaro kərgawo.

¹⁰ Nadən kam laa mukko canaa mbeji. Fari-sawadə Isaro ayau gənaduwu caraana nangaro, tiro: «Yim tustuyea kam isangaduwudə halal wa?» cane tia keworo.

---

† 12:4 12.4 1Sam 21.1-6 * 12:5 12.5 awo yim tustuyea kəndoro haram - Kida. † 12:6 12.6 awo laa - Isa kəlanjuma-a nodo bargaa Mai Samemaye-a. † 12:7 12.7 Hos 6.6

11 Isaye tayiro: «Wundundo diminju yim tustuyea bëlaaro cukkuriya, gərje cuttuluwiwawodə?

12 Adəgaia, kam dimia darajan kojəna nangaro, yim tustuyea ngəla kəndo halal,» yeno.

13 Daji kamdəro: «Mukkonəm sane!» yeno. Sayenniya, ngaje kələwa salai faldə gairo waljeno.

14 Farisawadə dandalnin keluwunniya, sawardane jawal Isaa njejoye mayera.

Wakkil Kəmaye

15 Isa adəa asuyenniya, nadəa kolyeno. Jama kada ye tia geya. Tayi sammaa isangajiye

16 bare tia isanojaganniro səmonja kaskeno.

17 Adəgaima awo Kəmande kuren ci Nawi Ishayayen wuljənadə wakkayeno. Tiye:

18 «*Akko wakkilni kərenəkkənadə, tia raakkəna, tima karwuni jauru kəjijəgəna wo.*

Ruhuni tiro yakkəkke

jiredəa jama duniaye sammaro isanojiyi.

19 *Kambiwu cədiwawo, yiljiwawo,*

kowonju farsamlan fandiwawo.

20 *Caccawu řimjənaa namjiwawo,*

fatəla no cədi yea cejiwawo,

har jiredəa kənnasarro cuwudiro.

21 *Koro jama duniaye samma*

cunjuro təmanja casakki,»† cənna.

Kənduwo Isaye ndaran isi?

(Mar 3.20-30; Luk 11.14-23)

† 12:21 12.18-21 Ish 42.1-4

22 Daji karuwama laa kambu ye, muwa ye kewudänniya, Isa tia isangajiye caye gai curui ye manaji yero walyeno.

23 Jama samma ajapcane: «Kam adə, tima gəni Tada Mai Daudayedə wo?» yera.

24 Farisawadə adəa fangeranniya, tayiye: «Kənduwo Beljabul‡ mai sedannaye baslan sedannaa duji,» yera.

25 Amma Isa awo karwunjaye asuje tayiro: «Kərmai fi yaye kəlanjuro yaktəgənədə dəgaiwawo, koro bəla bi fado fi yaye kəlanjuro yaktəgənədə ye dəgaiwawo.

26 To, Yiwulis sedannanjua dujia, kəlanjuro yaktəgəna. Ndayilan gəle kərmainjudə dəgai?

27 Koro wudə kənduwo Beljabullen sedannaa dukkia, fuwurawando kənduwo wunduyen gəle sedannaa dujai? Adəmaro tayi sharawundoro waljai.

28 Amma kənduwo Ruhu Alayeman sedannaa dukkia, daji nodo bargaa Alaye nandoro isəna, diye!

29 «Wunduma rakce fado kam dunoayero ngaye kəndanju cəmoyiwawo, sai kam dunoədə cikkeriya duwon. Cikkeriya, kəndanju cəmoyi.

30 Nonowo, kam wuro kəldəgənnidə lawalamani, koro kam wua banasiye rokko cammiye-wawodə tarduma.

31 Adə nangaro nayiro wulnjagakki, biwu so, mana bastuye so samma kambo gawurdiyi, amma Ruhu Alayea bastudə gawurdiwawo.

---

‡ 12:24 12.24 *Beljabul* - Yiwulis.

³² Wundu duwon kɛla Tada Kambedɛyen manakuttu wuljidɛ, tiro gawurdiyi. Amma wundu duwon kɛla Ruhu Alayen manakuttu wuljidɛ, dunia yen kal, leira yen kal, har abadaro gawurdiwawo.

Kɛska-a tadanju-a

(Mat 7.15-20; Luk 6.43-45)

³³ «Kɛskadɛ ngɛlaa, tadanju ye ngɛla. Kɛskadɛ diwia, tadanju ye diwi. Kɛskadɛ tadanjulɛn asudi.

³⁴ Nayi kaduwu fusiyyeso! Nayi jaurɔ diwidɛ, awiawin gɛle ranguwe awo ngɛla mananuwi? Dalilnjudɛ awo karwulan dɛganadɛmaa cidɛ manaji nangaro.

³⁵ Kam ngɛladɛ awo ngɛla karwunjulan dɛganadɛyen ngɛla cɛdi, koro kam diwidɛ ye awo diwi karwunjulan dɛganadɛyen diwi cɛdi.

³⁶ Nayiro wulnjagakki, kiyama wakkajiya, Ala kɛla mana faida bawoa kam manajɛna sammayen tia cuwori.

³⁷ Awoa mananɛmlɛn jiremaro wallɛmi bi mananɛmlɛn jirenambumaro wallɛmi,» yeno.

Alama Nawi Yunusse

(Luk 11.29-32)

³⁸ Daji malɛmba Attauraye-a Farisawa-a laaye Isaro: «Sayinna, alama laa sameye fɛlesagame ruiyeya, rayiyena,» cane tia keworo.

³⁹ Isaye tayiro: «Am ansiya Alaye jaman diwi adɛyeso alama majai, amma alama Nawi Yunusse gɛnia, alama fima tayiro fɛlediyiwawo.

⁴⁰ Jiri Nawi Yunus kuren curo buni mafɛndiyen bune-a kausu-aro kawu yakkuro

dəganadə gai, Tada Kambedə ye curo cidiyen bune-a kausu-aro kawu yakkuro dəgai.

⁴¹ Kiyama wakkajiya, am bərnı Niniweye ci-jane am jaman adəyedəa jirenambuwuro shedajai, dalilnjudə tayi mana Nawi Yunusse ngojane tuwa cadəna nangaro. Akko awo laa Nawi Yunussa kojəna nadən mbeji.

⁴² Kiyama wakkajiya, Mai kamuye lardu Anəmbedə ye cije am jaman adəyedəa jirenambuwuro shedaji, dalilnjudə ti ci duniayen cije na Mai Sulemanayero nanrashidunju fanduro isəna nangaro. Akko awo laa Mai Sulemanaa kojəna nadən mbeji.

Waldu sedanne
(Luk 11.24-28)

⁴³ «Sedan kamlan culuwiya, leje curo karaa dəriyen na naptuye maji, amma cuwandiawawo.

⁴⁴ Daji kəlanjuro: “Nda fanni kolləkkənadəro waldəkke,” cəni. Waldiya, fadodəa bowu fat ye, tas fəraada ye, tassana ye najiyi.

⁴⁵ Daji leje sedan tulur gade tia nandiwın kojana capce cuwude ngasaye napcai. Adə nangaro naptu kam adəyedə cayemaa kojənarə kuttaji. Am jaman diwi adəye yero adəgai wakkajiyi,» yeno.

Isaye yanju-a yanjugənaso-a
(Mar 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Isa jamadəro mana cəddi duwon, yanju-a yanjugənaso-a isane ci fadoyen dajane tiro mana caddo cane keworo.

⁴⁷ [Kam laaye tiro: «Akko yanəm-a yanəmgənaso-a deyan daada niro mana njəddoro majai,» yenniya,]

⁴⁸ Isaye kamdəro: «Wundu yanidə wo? Koro wunduso yanigənasodə wo?»§ yeno.

⁴⁹ Daji fuwurawanjua mukkon fəleje: «Akko yani-a yanigənaso-adə!

⁵⁰ Wundu duwon awo Bawani Mai Samema cəraanaa cədimadə, tima yani-a yanigənaso-a wo!» yeno.

13

Jawawi Isaye kəla nodo bargaa Mai Samemayen

Misal kasuni jəjərdumaye

(Mar 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Yim adəman Isa fadodən culuwe leje ci bərəmben napkenniya,

² am kada kadami nanjun captane, har cije maararo ngaye napkeno. Amdə samma ye ci bərəmben dajana ngai duwon,

³ awo kada misalnin tayiro wulduwu badiyeno. Tiye: «Kam laa kuloro algama jəjərduro kiluwo.

⁴ Jəjərji ngai duwon, kasuni laa jawalnin fiyada. Daji ngudowa isane cotto gewo.

⁵ Kasuni laa ye na kau kaua katti ngəwu ba-woalan fiyada. Katti ngəwu bawodəro, sadəman riyeno.

---

§ 12:48 12.48 Wundu yanidə wo? Koro wunduso yanigənasodə wo? - Na Alayen nankəramidə buye gəni, mana Alaye ga so, rawonju dio soye.

⁶ Amma kəngal samero tatkenniya, kausu jauje fərdu bawo nangaro řimje ngamgeno.

⁷ Kasuni laa ye na ngiwian fiyada. Ngiwidə řije algamadəa kimitkeyeno.

⁸ Amma kasuni laadə ye na katti ngəlaan fiyadanniya, řije nema kekko, laa tada mia mia, laa firakku firakku, laa fiakku fiakku.

⁹ Kam səmonjuamadə fanjo!» yeno.

*Dalil Isaye ambo misalnin manaduwyue
(Mar 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Daji fuwurawa Isaye nanjuro isane tiro: «Awi nangaro jamadəro misalnin managəmidə?» cane tia keworo.

¹¹ Isaye: «Nayiro asər nodo bargaa Mai Samemaye noduro amardəgəna, amma tayiro amardəgənni.

¹² Kam nanjun awoamadə,* tiro casargane ngəwuro walji, amma kam nanjun bawomadə,† awo cədanadəmaa tilan camoyi.

¹³ Akko dalil misalnin tayiro managəkkidə: Caruima, asujaiwawo. Fanjaima, cařiwawo, kəlanja yero ngayiwawo.

¹⁴ Ngaima kəlanjan awo Kəmande kuren ci Nawi Ishayayen wuljənadə wakkaji. Tiye:

*«“Ngəlaro fannuwi duwon,
kəlandoro təmmaro ngayiwawo.
Koro ngəlaro ruwi duwon,*

---

* **13:12 13.12** kam nanjun awoamadə - Kam mana Isaye fanjidə, nodunju cərgane caye kojənarə asuji. † **13:12 13.12** kam nanjun bawomadə - Kam mana Isaye fanjiwawodə, nodunju ganadəmaa tilan camoyi.

təmmaro asunuwwawo.

¹⁵ *Awoa karwu jama adəyedə kibbajəna,
kiaddin səmonja fanjai,
simnja yea jakcana,
bare simnjan carunni, səmonjan fanjanni,
koro karwunjan asujanniro.
Ngai gənia, naniro waldane tuwa cade
tayia isangagəkki,"† cənna.*

¹⁶ «Amma simndo barganja, carui nangaro, səmondo ye, fanjai nangaro.

¹⁷ Jiremaro nayiro wulnjagakki, kuren nawiya so, jirewu so kada awo ruwwadəa kuroro jauru caraana, amma carunni. Koro awo fan- nuwwadəa fanduro caraana, amma fanjanni.

*Maana misal kasuni jəjərdumaye
(Mar 4.13-20; Luk 8.11-15)*

¹⁸ «To, maana misal kasuni jəjərdumayedəa fannowo!

¹⁹ Wundu duwon mana kəla nodo bargaadəyen fanje kəlanjuro ngaannimadə, Kəladodə ise mana karwunjun fidənadəa cotto cuttuluwi. Tima kasuni kəla jawallen fidənadə wo.

²⁰ Kasuni na kauan fidənadə ye, tima kam manadəa fanjiyama, karwu kəjiaro cəmoyidə wo.

²¹ Amma tilan fərdu bawo nangaro, tussiwawo. Kəla manadəyen kuttu caiya, bi am tia basarjaiyama, waje kolji.

²² Kasuni na ngiwian fidənadə ye, tima kam manadəa fanjəna duwon, karwungai dio so,

---

† 13:15 13.14-15 Ish 6.9-10

arsiyi mangardu so manadæa kəpcane tiro faidajiyiwawodæ wo.

²³ Amma kasuni na katti ngəlaan fidənadæ, tima kam manadæa fanje kəlanjun rojəna tiro faidajiyi, nema laa tadanju mia mia, laa firakku firakku, laa fiakku fiakku cakkidæ wo,» yeno.

Misal kasuni ngəla-a diwi-aye

²⁴ Isa tayiro misal gade ye wuljiye: «Nodo bargaa Mai Samemayedæ alamanju kam kulonjun kasuni algamaye ngəla jəjərjənadæ gai.

²⁵ Amma am samma kənəm cadi duwon, kəladonju ise curo algamadəyero kasuni kajimbe jəjərjiye sapkadan.

²⁶ Algamadæ riye kəla fitkenniya, kajimdæ ye asudiro walyeno.

²⁷ Kidawudæ isane banja ngimbaro: “Barganəmmin, ni kasuni algamaye ngəla gəna kulonəmlan jəjərnəm? To, ndayilan gəle kajimbadæ?” cane tia keworo.

²⁸ Banja ngimbaye tayiro: “Kəlado laa adæa cədo!” yeno. Daji kidawudəye tiro: “Leniye tuluwiyeya, raamma wa?” cane keworənniya,

²⁹ tiye: “A'a, lenuwe kajimdæa tuluwuwiya, algamadæ yea mənguwi.

³⁰ Kollowo, har kalaro rokko riya. Biyilajiya, kalawudəro kajimdæa kamja kəla kəlaro cekkeron kannun warja duwon, daji algamadæ yea capca bəranilan gənaja nəkki,» yeno.

Misal kasuni mutarre-a yis-aye (Mar 4.30-34; Luk 13.18-21)

³¹ Koro Isa walde tayiro misal gade wuljiye: «Nodo bargaa Mai Samemayedə alamanju kasuni mutarre kam laa ngoje kulonjulan fijəna gai.

³² Kasuni mutarredə, curo kasuniya sammayen tima təngəri wo. Amma riye wurajiya, kəskawa jərwulan sammaro kuraro walje, har ngudoso dələmbanjun fannja cadandi,» yeno.

³³ Koro walde tayiro misal gade wuljiye: «Nodo bargaa Mai Samemayedə alamanju yis kamu laa ngoje rungo algamaye jaa yakku-a kəlje dije, har fum fujəna gai,» yeno.

³⁴ Isa jama captanadəro awo ani sammaa misalnin wulyeyeno. Misalnin gənia, awima tayiro wuljəgəna bawo.

³⁵ Adəgaima awo Kəmande kuren ci nawiyen wuljənadə wakkayeno. Tiye: «Misalnin mananəkki, awowa tən dunia alaktənaman gəraadadəa wulləkki,»† cəna.

Maana misal kasuni ngəla-a diwi-aye

³⁶ Daji Isa jamadəa kolje fadodəro kasar-gawo. Fuwurawanju ye nanjuro isane tiro: «Marne, andiro maana misal kajim kuloyedəa fisarsagane,» yera.

³⁷ Isaye tayiro: «Kam kasuni ngəla jəjərxənamadə, tima Tada Kambədə wo,

³⁸ kulodə dunia, kasuni ngəladə am nodo bargaadəa kasaccanadə. Kajimdə am Kəladodəa jaanadə,

---

† 13:35 13.35 Jaw 78.2

39 Kəlado kajimdəa jəjərjənamadə Yiwulis. Biyiladə cinowo duniaye, kalawusodə malaiyawa.

40 Jiři kajimdəa capcane kannun warjaidə gai, dunia cijiya, adəgai wakkaji.

41 Tada Kambədə malaiyawanjua juwaje lejane curo nodonju bargaaen am am gadea casakke biwu cadiso-a am diwi cadiso-a sammaa capcane

42 kannuro fijagai. Nadən so ye tədi, sheri ye naldi.

43 Daji jirewudə curo nodo bargaa Bawan-jayen kəngal gairo nurraro waljai. Kam səmonjuamadə fanjo!

Misal gadegade nodo bargaa Mai Samemaye

44 «Nodo bargaa Mai Samemayedə alamanju awo laa jaumaro tamanna kulolan rəpkada gai. Kam tia cuwandiya, caye gairo rəpce karwu kəjiaro leje kəndanju sammaa cəlade kulodəa ciwi.

45 «Koro nodo bargaa Mai Samemayedə alamanju sawurma laa mursam ngəla maji gai.

46 Mursam jauro tamanna laa cuwandiya, leje kəndanju sammaa cəlade mursamdəa ciwi.

47 «Koro nodo bargaa Mai Samemayedə alamanju buni taram laa buni tawu tia bərəmbo gəpcagane buni jiři jiři cadai gai.

48 Cəmbəřənarə waljiya, gərjane ci bərəmberə cawude napcane ngəla ngələdəa kərejane joworo fijagai, amma batti battidəa wajane yirjai.

49 Dunia cijiya, adəgaima wakkaji. Malaiyawa isane jirenambuwua curo jirewuyen firjane

⁵⁰ kannuro fijagai. Nadən so ye tēdi, sheri ye naldi,» yeno.

⁵¹ Isaye fuwurawanjuro: «Awo ani samma kəlandoro ngaana wa?» cəne tayia kiworənniya, tiro: «Aaa,» yera.

⁵² Daji tayiro: «Adəgaima maləm Attauraye fi yaye fuwura nodo bargaa Mai Samemayedəro waljənadə alamanju kəma fadoye ajaramnjun ləman dina-a bərin-a ngoje cuttuluwidə gai,» yeno Isaye.

*Am bəla Najaratte Isaa wadu
(Mar 6.1-6; Luk 4.16-30)*

⁵³ Isa misal ania cəde kerənniya, nadəa kolyeno.

⁵⁴ Bəla wurajənadəro leje dandalnjan jamaa alamdu badiyeno. Amdə tia ajapcane: «Ndaran kam attə nanrashidu-a kənduwo-a ania kiwando?»

⁵⁵ Ti gəna tada katako karomadəye wo? Yanjuye cunjudə Meram, gəna? Yanjugənasodə ye Yakuba-a Isuwu-a Siman-a Yahusa-a, gəna?

⁵⁶ Koro yanjugənawa ferowa samma-a rokko kərgaiye, gəna? To, ndaran gəle ti adə awo ani sammaa kiwando?» cane

⁵⁷ tia kasatturo wayera. Amma Isaye tayiro: «Nawi curo bəlanjaye-a am fannjaye-aro kajia, darajanjua,» yeno.

⁵⁸ Kambərsenambunja nangaro, nadən awo ajabba ngəwu cədənni.

14

Mai Hirudusse Nawī Yahayaa roro njejo (Mar 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Sa adən Mai Hirudus lawar Isaye fangenniya,

² kowonawanjusoro: «Kam adə Yahaya Kasalama, tima roaro walje cijo! Adəma nangaro kənduwo awo ajabba ajabba dioye nanjun mbeji,» yeno.

³ Caman kəla lamar Ya Hirudiya kamu yanjugəna Mai Filibussen Mai Hirudus Yahayaa cədane, cekkere kosoro kesakko,

⁴ dalilnjudə Yahayaye Mai Hirudusso: «Kamu yanəmgənaye mowodə haram!» cəna nangaro.

⁵ Koro Mai Hirudus Yahayaa roro njejoro maji duwon, jamadəa riyeno, tia nawiro ngojana nangaro.

⁶ Ngaima duwon saanduri Mai Hirudus tambənaye kidənnya, fero Ya Hirudiyaye ise fuwunjan bikke kirando. Karwu maidəye jauro kəjije

⁷ tiro awi yaye ronju cəraanaa ci cəne wadu ngoje kansi giwo.

⁸ Ferodə ye leje yanju tiro gala ce walde maidəro: «Wuro na adən kəla Yahaya Kasalamaye curo buwuruyen se!» yeno.

⁹ Maidəye karwunju jauro kuttu yaye, kansi bonju-a kusottowanju-a nangaro wada ce

¹⁰ amnju cunode lejane kosolan kəla Yahayaye kamgera.

¹¹ Daji kəlanjudəa buwurulan cawude ferodəro kedo, ti ye ngoje yanjuro kikkiado.

¹² Fuwurawa Yahayaye isane kaminnju ngojane caade sittarayera, koro lejane Isaro lawar adæa wulyeyera.

Isaye am dæwu uwu ambadu

(Mar 6.30-44; Luk 9.10-17; Yah 6.1-15)

¹³ Isa awo wakkajænadæa fangenniya, ti runju maararo ngaye nadæa kolje karaa na wunduma baworo leyeno. Amma jamadæ adæa fangeranniya, tayi ye bəlanjasolan caluwe silan Isaa geya.

¹⁴ Isa maaradən jəpkenniya, jama kada captanadæa cure tayia njunoje amnja dondia isangayeyeno.

¹⁵ Dunia ləmgenniya, fuwurawanju isane tiro: «Na adə karaa bowu, koro dunia ye ləmjəna. Jamadæa salamme, bəladeyasoro leja awo kəmboye cesiwo!» yera.

¹⁶ Amma Isaye tayiro: «A'a! Sai lejaiya gəni, nayima awo kəmboye tayiro yowo!» yeno.

¹⁷ Tiro: «A! Burodi uwu-a buni yindi-a gənia, awima gade taiyende,» yera.

¹⁸ Isaye: «Wuro tayia sukkudowo!» cəne

¹⁹ wada ce jamadæ kəla kajimben napca yeno. Daji burodi uwudə-a buni yindidə-a ngoje kəla samero sapce Alaro ardiyenniya, burodidæa fəsakce fuwurawanjuro ce, tayi ye jamadəro kedo.

²⁰ Tayi samma jawune kulyera. Fuwurawadə gaptowo sammaa capkeranniya, jowo mewun yindin kesəmbəro.

²¹ Am duwon kəmbo adæa jawunadə kamuwa-a tadawa-a dawun baworo kongwa alama dæwu uwu gai.

*Isaye kəla ingiyen silan ledu
(Mar 6.45-56; Yah 6.16-24)*

²² Sadəman Isa fuwurawanjudəa cakke tin fuwunno bərəmdəa koja ci todəro lejaro maararo kasargawo, ti ye jamadəa salamji yeno.

²³ Tayia salamgenniya, ti runju moduwa dioro kəla kau kuruwuyero giwa. Nadən ti tilonju lok duwon, dunia ləmgəno.

²⁴ Koro sa adəlan karuwa dunoa cije ingi bərəmbedəa cambalje maaradəa babakce, har maaradə ci ingiyea kuruwunno leyeno.

²⁵ Sa yakku buneyen Isa kəla ingiyen silan nanjaro kadio.

²⁶ Fuwurawadə Isa kəla ingiyen silan ledu cədidəa kerunniya, karwunja pət kamde: «Kaime kam nunaye!» cane riduro burwu kesakko.

²⁷ Sadəman Isa tayiro manajiye: «Karwundo gerowo, wuma! Bare rinuwwi!» yeno.

²⁸ Daji Biturusse tiro: «Kəma, nimaa, amarsəgəne kəla ingiyen nanəmbo isəkko,» yeno.

²⁹ Isaye: «Are!» yenniya, Biturus curo maaradəyen culuwe tia naduwuro kəla ingidəyen silan ledu badiyeno.

³⁰ Amma karuwa dunoədə kirunniya, yaaje tia ləptu badiyeno. Daji kowo sapce: «Kəma, wua səmoye!» yeno.

³¹ Sadəman Isa mukkonju sajiye tia cədane: «Ni kambərse ganaadə, awiro shekku kekkəm?» yeno.

³² Daji maaradəro kasargaanniya, karuwadə gəm nəmgəno.

³³ Am curo maaradəyedə Isaro ambəccagane: «Jiremaro ni Tada Alaye!» yera.

³⁴ Daji bərəmdəa faljane koyeranniya, cidi Genesaretten jəpkera.

³⁵ Am nadəye Isaa asuyeranniya, lawarnju cidi dide ngaro tatargaada. Amnja dondiso sammaa na Isayero cawude

³⁶ ci kalwunjuyedəmaa lejaro tia lowoyera. Am kalwunjudəa lejana samma ngayera.

15

Ada amwurawaye

(Mar 7.1-13)

¹ Daji Farisawa-a malamba Attauraye-a laa Jerujalemlan cijane na Isayero isane tiro:

² «Awiro fuwurawanəmdə ada amwurawandeyea koljane mukkonja tuljannin* kəmbo jawuidə?» cane tia keworo.

³ Isaye tayiro: «Nayidə nda, awiro wada Alaye kolluwe adando gawidə?»

⁴ Awoa Alaye: “Bawanəm-a yanəm-aro daraja ye!”† Koro “Kam duwon bawanju bi yanjua rujənamadə, tia roro ceyeso!”† cəna.

⁵ Amma nayiye: “Kam bawanju bi yanjuro: ‘Awo nanin nuwandoro təmanuwwadəa Alaro gənağəkkəna,’ cənia,

⁶ bare tilan bawanju-a yanju-aro ser cədde daraja cinni,” nuwi. Adəgaima adando nangaro mana Alayedəa bowuro kalakkew.

---

* **15:2 15.2 mukkonja tuljannin** - Kəla ada yaudiyayen kam mukko tuljannin kəmbo juwua, tayir gəniro walji. † **15:4 15.4 NL 20.12; SK 5.16 † 15:4 15.4 NL 21.17; Lew 20.9**

7 Nayi mənafəkkaso, awo Nawi Ishayaye kəlandon wuljənədə jire. Tiye:

8 «*Jama adə cilan wuro daraja sadi, amma karwunjan nanin kuruwujana.*

9 *De sullo wuro ambənsagai, alamdunjadə wada kambe,*”† cənnə.»

Tayir-a tayir gəni-a
(Mar 7.14-23)

10 Daji Isa jamadəə nanjuro bowoje tayiro: «Fannowo, asunowo!

11 Awo ci kambero ngayidə kamdəə tayir gəniro cədiwawo, amma awo cinjun culuwidə, tima kamdəə tayir gəniro cədi wo,» yeno.

12 Daji fuwurawadə nanjuro isane tiro: «Fari-sawadə mana adəə kutturo fanjanaro nonəmma wa?» cane tia keworo.

13 Isaye tayiro: «Kəska fi duwon Bawani Mai Samema gəni kokcomadə, fərduyen tia məkcai.

14 Kollowo tayia, kambu kambua jedumaso! Kambu kambu kamanjua jejia, tayi yindi samma bəlaaro casukkuri.»

15 Daji Biturusse tiro: «Misal adəə andiro fisarsagane,» cəne Isaa kiworənniya,

16 Isaye: «A! Nayi ye kuamison kəla jakkadaa wa?»

17 Awi yaye ci kambero ngaanadə curonjuro koje daji tiyinjuyen culuwiro nonuwwi wa?

18 Amma awo ci kamben culuwidə curo karwunjuyen isəna, tima kamdəə tayir gəniro cədi wo.

---

† 15:9 15.8-9 Ish 29.13

¹⁹ Dalilnjudə niadiwi so, kam njejo so, kənjəna so, jarawa so, nambarwu so, shedakambu so, adələmdu so samma curo karwudəyeman caluwi,

²⁰ anisodəma kamdəa tayir gəniro cadidə wo. Mukko tuljənnin bəri bodə kamdəa tayir gəniro cədiwawo,» yeno.

*Kamu lardu kərdiyaye ser Alaye fando
(Mar 7.24-30)*

²¹ Daji Isa nadəa kolje lardu bərni Tirre-a Sidonne-ayero leyeno.

²² Kamu Kan'anama[†] cididən dəgana laa nanjuro ise kowo sapce tiro: «Kəma, Tada Mai Daudaye, wua njunosəne! Feroni jaumaro karuwaa,» yeno.

²³ Amma Isa tiro mana falma kalakcəgənni. Daji fuwurawanju nanjuro isane tia lowojane: «Tia salamme lejo, kowo sapciaro andia sagai,» yera.

²⁴ Isaye: «Dimiya fattaana Israyilayero gənia, Ala wua wunduyemaro sunodənni,» yeno.

²⁵ Amma kamudə ise fuwunjun tungurumje tiro: «Kəma, wua banasəgəne!»

²⁶ Isaye: «Kəmbo yallayedəa ngonəme kərisoro njodə jussənni!» yenniya,

²⁷ kamudəye: «Aaa, Kəma. Adə yaye kərisodəma kəmbo cidiro cukkurənadəa jawui,» yeno.

[†] **15:22 15.22** *Kan'anama* - Kan'anadə cu lardu Israyilaye jaman Nawi Musayen. Kan'anawu samma kərdiya, koro yaudiya tayia wul wajana.

28 Daji Isaye kamudəro: «Kambərsenəmdə jauro kura, diye! Awo raammadə wakkajo!» yeno. Sadəman feronjudə ngayeno.

Isaye am kasuwa jiri jiria kada isangaduwa

29 Daji Isa nadəa kolje leje ci bərəm Galileye jəgane kəla kau kuruwuyen juwane napkeno.

30 Am kada kadami isane ngurdiyi so, kambu so, dungu so, muwa so, am dondi gade ngəwu soa nanjuro cawude fuwunjun gənajane tayia isangayeyeno.

31 Jamadə muwaso manajai, dunguso ye ngaro waljana, ngurdiyiya ye sinjan lejai, koro kambuwa ye sim cawandənaro kerunniya, ajapcane Ala jama Israyilayedəa jajakkera.

Isaye am dawu dewu ambadu

(Mar 8.1-10)

32 Daji Isa fuwurawanjua nanjuro bowoje tayiro: «Jama adəa njunokkəna, dalilnjudə ku wu-a rokko kawunja yakku, koro awima kəmboye nanjan bawo nangaro. Kənanjaa duwon tayia salamməkkiya, raakkəni, bare jawallan dunonja baworo waljənniro,» yeno.

33 Fuwurawanjudəye tiro: «Ndaran gəle karaa adən kəmbo sarai fandiye jama kada adəa ambaniye?» yera.

34 Isaye tayiro: «Burodi ndawu nandon?» cəne kiworənniya, tiro: «Tulur buni sanana laa-a,» yera.

35 Daji Isa jamadəa cakke cidin napkeranniya,

36 burodi tulurdə-a buniyadə-a ngoje Alaro ardije fəsakce fuwurawanjuro ce, tayi ye jamadəro kedo.

³⁷ Tayi samma jawune kulyera. Fuwurawadə gaptowodəa capkeranniya, jowo kalaram tulur kesəmbəro.

³⁸ Am duwon kəmbo adəa jawunadə, kamuwa-a tadawa-a dawun baworo kongwa dəwu dewu.

³⁹ Daji Isa jamadəa salamgenniya, maararo ngaye cidi Magadannero leyeno.

16

Alama sameye mada

(Mar 8.11-13)

¹ Farisawa-a Sadusiya-a isane Isaa rijapturo alama laa sameye tayiro fəlejuworo tia keworo.

² Isaye tayiro: «Kajirijiya, nayiye: “Kasam kəji fandiye, same kimejəna nangaro,” nuwi.

³ Koro dunia wajiya, nayiye: “Ku ingi cuduri, same keyera kime cittaro waljəna nangaro,” nuwi. Awo samen fəledidəa fisardu nonuwwa, amma awo jaman adən wakkajidəa fisardudə nayiro katkero!

⁴ Am ansiya Alaye jaman diwi adəyeso alama majai, amma alama Nawu Yunusse gənia, alama fima tayiro fəlediyiwawo,» yeno. Daji tayia kolje leyeno.

Yis Farisawa-a Sadusiya-aye

(Mar 8.14-21)

⁵ Fuwurawadə bərəm faljane ci todəro koyer-anniya, ngeessane burodi ngojanniro asuyera.

⁶ Daji Isaye tayiro: «Yis Farisawa-a Sadusiya-ayero hangal gənanowo!» yeno.

⁷ Tayidə kattenjan: «Burodi ngoniyende nangaro ngai wulji,» cane mana badiyera.

⁸ Isa adəa asuje tayiro: «Nayi kambərse ganaaso, awiro kəla burodi nandon bawoyen kattendon mananuwidə?

⁹ Ra, kua yaye asunuwwi wa? Burodi uwu am dəwu uwuro dagargaadadə-a jowo ndawu cammuwwa-adəa ngessuwwa wa?

¹⁰ Ra, burodi tulur am dəwu dewuro dagargaadadə-a jowo kalaram ndawu cammuwwa-adəa ngessuwwa wa?

¹¹ To, awiro gəle asunuwwidə? Wu kəla burodiyən gəni mananjagakki, yis Farisawa-a Sadusiya-ayero hangal gənanowo yekko!»

¹² Daji fuwurawadə yis burodiyero gəni, alamdu Farisawa-a Sadusiya-ayero hangal gənaja wuljəgənarə asuyera.

Biturusse Isama Almasiwu Alayedə woro asudu

(Mar 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Isa cije cidi bərni Kaisariya Filibiyero kadinniya, fuwurawanjuro: «Wunduro Tada Kambədəa amsodə ngoyera?» cəne tayia kiworo.

¹⁴ Tayiye: «Am laa Yahaya Kasalama canı, laaye Nawi Iliya canı, laaye Nawi Irimiya bi nawiya kureye falnja canı,» yera.

¹⁵ Tiye: «Nayidə, wunduro wua ngosew?» cəne tayia kiworənniya,

¹⁶ Siman Biturusse: «Nima Almasiwu Tada Ala Kəndəgaimayedə* wo!» yeno.

¹⁷ Daji Isaye tiro: «Barganəm Siman tada Yunusse, dalilnjudə kam gəni, Bawani Mai Samema adəa isanonjəgəna nangaro.

---

* **16:16 16.16** *Almasiwu* - Kaala Isaye.

18 Niro wulnjægækki, nima Biturus,† kəla kau adəyeman‡ jama wua gawu§ tandækki, koro kənduwo kannuye kəlanjan kənnasar cuwandi-wawo.

19 Niro cuwuram nodo bargaa Mai Samemaye* njikki. Awi duwon dunian gerəmidə same yen tikkerəna, koro awi duwon dunian wuinəmidə same yen wuidəna,» yeno.

20 Daji Isa səmonja kasse tayiro bare wundu-marō tima Almasiwudə woro wuljaganni yeno.

Isaye kəla karmonju-a karmolan cidunju-ayen wuldu

(Mar 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

21 Kua adən fuwun Isa fuwurawanjuro Ala kadarjəna Jerujalembō leje mukko amwurawawa wurawa řimannaye-a maləm̄ba Attauraye-ayen kuttu tai dajē cane tia roro ceyesi, koro kawu yakkua roaro walje ciji cəne tayia alamdu badiyeno.

22 Daji Biturus tia səgəriro cuttuluwe jəkkade: «A! Kəma, Ala nia adəro damnjuwo! Adə təmmaro niro wakkanjiyiwwawo!» yeno.

23 Amma Isa suworde Biturusso: «Nani kolle, Yiwulis! Jawalnilan takkallo walsəgəm̄ma. Awo karwunəmlan tammadə Alaye gəni, kambe!» yeno.

---

† **16:18 16.18** *Biturus* - Maana cu adəyedə kau. ‡ **16:18 16.18** *kau adə* - Awo Biturus wuljənədə. § **16:18 16.18** *jama wua gawu* - Jama Isaa Almasiwuro kasaccanədə. * **16:19 16.19** *cuwuram nodo bargaa Mai Samemaye* - Cuwuramma nodo Mai Samemaye njədækki.

²⁴ Daji Isaye fuwurawanjuro: «Kam laa wua ga cëraanaa, mërädu kälanjuye wajo këskanju karmoye ngojo wua säga.

²⁵ Dalilnjudë wundu duwon ronju fiwo cëraanamadë ronjudëa cuwatki, amma wundu duwon wu nangaro ronju cuwatkenamadë ronjudëa cuwandi.

²⁶ Kam dunia adë ngaa jëgande ronju asarjiya, nda riwanju? Ra, awi gäle kam ce ronju cuwandi?

²⁷ Dalilnjudë Tada Kambedë curo daraja Bawanjuyen malaiyawanju-a rokko isiya, daji wundu yayero këla awo cëdënasoyen kalkallo ci nangaro.

²⁸ Jiremaro nayiro wulnjagakki, am laa na adën daada mbeji, kawu kawunja dajidëro, Tada Kambe kërmainjun isi carui,» yeno.

17

Isaye darajanjua fäledu (Mar 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Ngawo adëyen kawu arakkua Isa cije Biturus-a Yakuba-a yanjugëna Yahaya-a runjaa ngoje këla kau kuruwu laayero gewa.

² Fuwunjan Isaye alamanju falde fëkkanju këngal gai tai daje yiyilyeno, koro kajëmunju ye nur gai bul fokko walyeno.

³ Sadëman Nawi Musa-a Nawi Iliya-a tayiro fäledagane Isa-a jandedu badiyera.

⁴ Daji Biturusse Isaro: «Këma, andi na adën mbejidë jauro ngëla. Raammaa, ngurwo yakku na adën lammëkki: fal kaanëm, fal Nawi Musaye, fal ye Nawi Iliyaye,» yeno.

⁵ Manaji ngai duwon, fofou nurra ise tayia jakkeno. Curo fofoudøyen kowo nukce: «Adäma Tadani wo, tia jauro raakkäna. Tima karwuni jauro käjijuwo. Mananju fannowo!» yeno.

⁶ Adäa fangeranniya, fuwurawadä fädäryero rəbət təmdane karwunja tai daje kamgada.

⁷ Amma Isa ise tayia leje: «Cinowo, bare rinuwwi!» yeno.

⁸ Kəla sapkeranniya, Isa tilonju lon gənia, wundumaa carunni.

⁹ Kəla kaudøyen jəpcai duwon, Isaye tayiro wada ce: «Bare awo ruwwa adäa wundumaro wulgəwwi, sai Tada Kambedä karmolan cijiya duwon,» yeno.

¹⁰ Daji fuwurawadäye tiro: «Awiro gəle maləmba Attaurayedä sai Nawi Iliya burwoje isi* canidä?» cane tia keworo.

¹¹ Isaye tayiro: «Jiremaro Nawi Iliya ise awiso kalkallo kalakci.

¹² Amma nayiro wulnjagakki, Nawi Iliya isəna duwon, tia asujanni, koro awiso kuttu ronja cəraanaa tiro keddo. Adəgaima Tada Kambedä ye mukkonjan kuttu cai,» yeno.

¹³ Daji fuwurawadä kəla Yahaya Kasalamayen tayiro mana cəddiro asuyera.

Isaye tada karuwaa isangaduwu

(Mar 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Na jama captanadəro kadiranniya, kam laa ise fuwu Isayen tungurumje

---

* **17:10 17.10** *Nawi Iliya burwoje isi* - Kawu Almasiwu Alaye isidəro, Nawi Iliya isi.

¹⁵ tiro: «Kəma, tademia njunone! Ti sedan koroyea jauro suwoljəna, koro ngəwuro kannu so, ingi soro cukkurəna.

¹⁶ Fuwurawanəmbo tia kikkidəkkəniya, tia isangaduwu tayiro katkeroyeno.

¹⁷ Isaye tayiro: «Nayi am jaman adəyeso kambərsenambuwwu karwu yeskadaa, har sawi gairo dawundon dəgakki? Koro sawi gairo nayia rannjakki? Tada dəa wuro sukkudowo!» yeno.

¹⁸ Isa sedandəro kikkadənniya, tada dəa kolje culuwe sadəman ngayeno.

¹⁹ Daji fuwurawadə na Isayero isane runjan tiro: «Awiro sedandəa duda andiro katkeroyeno?» cane tia keworo.

²⁰ Isaye tayiro: «Kambərsendo gana nangaro. Jiremaro nayiro wulnjagakki, ca kambərsendo mbejia, kasuni mutarre gai yaye, kau kuruwu adəro: “Cine na todəro lene!” wulluwiya, cije leji. Awima nayiro tiyeri bawo!

²¹ [Amma sedan jiri adəyedə culuwiwawo, sai moduwa diwe asem tawiya duwon.]»

Isaye kənyindiyero kəla karmonju-a karmolan cidunju-ayen wuldu

(Mar 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Fuwurawanju cidi Galileyelan capkadaraniya, Isaye tayiro: «Tada Kambədəa mukko ambero sərəccagane

²³ tia roro ceyesi, koro kawu yakkua roaro walje ciji,» yeno. Daji fuwurawadə karwunja jauro kuttayeno.

Isaye akki Fado Alaye biyadu

²⁴ Bèrni Kafarnaamero kadiranniya, akki Fado Alaye mowomaso na Biturussero isane tiro: «Maləmnodə akki Fado Alayedəa biyajiwawo wa?» cane tia keworo.

²⁵ Biturusse: «A'a, biyaji,» yeno. Fadoro kadinniya, Isaye burwon tiro: «Siman, awi təmanəm? Na wundusoyen maiya duniyesodə akki camoyi? Na tadawanjajen ra na am gadesoyen?» cəne tia kiworo.

²⁶ Biturusse: «Na am gadesoyen,» yenniya, Isaye tiro: «Adəgaia, tadawanjasodə dawun bawo, diye!

²⁷ Adə yaye bare yakkiye karwunja wajənniwo, lene bərəmbo mui kolgəne buni burwon tamadəa ngone cinju kane. Kanəmiya, gursu fal fandəmi. Ngone yade akki mowomasodəro ye, wu-a ni-ayero,» yeno.

18

Jawawi Isaye kəla jama tia gawuyen

Wundunja kura wo?

(Mar 9.33-41; Luk 9.46-50)

¹ Sa adən fuwurawadə na Isayero isane tiro: «Curo nodo bargaa Mai Samemayen wundu kura wo?» cane tia keworo.

² Daji Isa tadaana laaa bowoje dawunjan isadajije

³ tayiro: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, karwundo falde tadawa sanana gairo wal-luwwia, təmmaro nodo bargaa Mai Samemayero ngawuwawo.

⁴ Adə nangaro wundu duwon tadaana adə gai kəlanjua awimaro ngojənnidə, curo nodo bargaa Mai Samemayen tima kura wo.

⁵ «Koro wundu duwon tadaana adə gaia cunilan* cəmwonamadə, wumaa səmowo.

⁶ Amma wundu duwon tadawa sanana wua mərsasanaso aniye falnjaa cakke talje biwu cədidə, kamdəye daunjuro kau neduram mafəndi lujagane bərəm kuruwuro gəpcaanama tiro ngalwo.

⁷ «Kuttunja am duniayeso, dalilnjudə awowa tayia casakke taljane biwu cadi mbeji. Jaraptaso kadu baworo isai, amma kuttunju kam tiyen isaidə!

⁸ Mukkonəm bi sinəm njakke talləme biwu dimia, tia kamme nin kuruwunno gəmme! Mukko yindia bi si yindia kannu təmmaro nuiwaworo ngawodəroa, maskin bi dungu ro sawisoyero ngaammama niro ngalwo.

⁹ Koro simməm njakke talləme biwu dimia, tia kulaine nin kuruwunno gəmme! Sim yindia kannu jaanamayedəro ngawodəroa, sim falla ro sawisoyero ngaammama niro ngalwo.

Misal dimi faccəgənanaye

(Luk 15.1-7)

¹⁰ «Hangal gənanowo, bare tadawa sanana aniye falnjamaro rudu gənagəwwi! Nayiro wulnjagakki, samelan malaiyawanja sawisoro fəkka Bawani Mai Samemaye carui kasarga.

¹¹ [Awoa Tada Kambedə awo faccəgənasodəa manəme njəkkaworo isəna.]

---

* **18:5 18.5** *cunilan* - Isaa kasattu nangaro.

12 Awi gæle tēmanuw? Kam laa diminju miaa duwon, fal fatkeyenoa, filēgar lēgaridēa kērisolan kolje leje fal faccēgēnadēa maji, mare?

13 Jiremaro nayiro wulnjagakki, kiwandoa, karwukēji duwon kēla faldēyen cēdidē kēla filēgar lēgari faccaannidēyen cēdidēmaa kojēna.

14 Adēgaima Bawando Mai Samema ye tadawa sanana aniye falnjaye fattuwu cēraanni.

Kēraminēambe biwu niro njaddo

15 «Kēraminēm biwu niro njaddia, lene katte nayi yindi rundoyen tiro biwunjudēa wulgēne. Mananēm fanjia, kēraminēmdēa mowomma.

16 Fanjiwawoa, kam fal bi yindi ngone kallo lenowo. Adēgainin mana fi yaye ci sheda yindi bi yakkuyen tabbattiyi.

17 Tayi yea fanduro wajia, jama wua gawuro wulgēne. Koro yaye jama wua gawudēmaa fanduro wajia, kērdi bi akki mowoma gairo tia ngone.

18 Jiremaro nayiro wulnjagakki, awi duwon dunian geruwidē same yen tikkerēna, koro awi duwon dunian wuinuwidē same yen wuidēna.

19 Koro nayiro wulnjagakki, dunian kamndo yindi kēla awi yayen ardiiane Bawani Mai Samemaa caworia, tayiro ci.

20 Dalilnjudē na duwon kam yindi bi yakku cunilan captanadē, wu ye dawunjan,» yeno.

Misal kam gawurdu wadumaye

21 Daji Biturus na Isayero ise tiro: «Kēma, kēramini wuro biwu sēddiya, ndawuro tia

gawurnækki? Har gadegade tulurro?» cæne tia kiworo.

²² Isaye tiro: «A'a, har gadegade tulurro gæni wulngeyekko, fitulur gadegade tulurro tia gawurne!

²³ Adə nangaro nodo bargaa Mai Samemaye alamanju mai laa wolodijanju-a kəla kasunjayen balas dio cəraanadə gai.

²⁴ Maidə balas dio badiyenniya, kam talanti† dəwu mewuro jəgaimaa tiro kekkudo.

²⁵ Kamdə awonju rəmboye bawodə, kəmanju wada ce ti-a kamunju-a yallanju-a kəndanju samma-aa calado kasudə tərəmbo yeno.

²⁶ Amma kamdə fuwu kəmanjuyen tungurumje tiro: “Barganəmm̄in, kanadi tai, sammaa rəmbəkki, diye!” yeno.

²⁷ Daji kəma wolodidəye tia njunoje kasudəa wajije tia kolje leyeno.

²⁸ «Kiluwunniya, wolodi adə ye kamanju laa dinariyus‡ miaro jəgaimaa kiro. Tia dauyen rəpciye kimiljiye: “Awo nia njəgakkidəa rəmbe!” yeno.

²⁹ Daji kamanjudə fuwunjun tungurumje tia lowoje: “Marne, kanadi tai, rəmbəkki, diye!” yeno.

³⁰ Amma waje tia kosoro cakke, har kasudəa cərəmbiro yeno.

³¹ «Wolodiya amanjudə awo wakkajənədə kerunniya, karwunja jauru bannade lejane kəmanjaro awo wakkajəna sammaa wulyeyera.

---

† **18:24 18.24** *talanti* - Ngäl wuriye. Talanti faldə alama alwasi kida kərwu mewu wuriye gai. ‡ **18:28 18.28** *dinariyus* - Wuri Rombe. Dinariyus faldə alwasi kida kawu falle.

³² Daji kəmanjadə koro walde wolodidəa bowoje tiro: “Ni wolodi kəlado! Lowosəm̄ma nangaro, kasunəm̄ adə sammaa wangeyekko.

³³ Njunonjəkkənadə gai, wolodi kamanəmba njunodudə niro wajimnjəgəna, gəna?” cəne

³⁴ gərgaje tia mukko am tiro ajawu caddiyero cakke, har ti ye sammaa cərəmbiro yeno.

³⁵ Adəgaima wundundo yaye karwunjun kamanjua gawurjiwawoa, Bawani Mai Samema ye tiro ngaidəmaa cəddi,» yeno Isaye.

KIDA ISAYE CIDI YAHUDIYAYEN

19

Kambiwu kəla kamu dəptayen
(*Mar 10.1-12*)

¹ Isa mana ania cəde kerənniya, cidi Galileyea kolje cidi Yahudiyaye ngawo bərəm Jordaniyen dəganaro leyeno.

² Jama kada kadami Isaa jaane nadən am dondia isangayeyeno.

³ Farisawa laa Isaa rijapturo isane tiro: «Kəla dalil fiyen yaye kam kamunju dəptadə halal wa?» cane tia keworo.

⁴ Isaye tayiro: «Ngaltema kitawulan adəa kəranuwwi wa? “Badiduramnin Alaktumadə tayia kongwa-a kamu-aro alakkeno.”†

⁵ Koro tiye: “Dalil adəyero kwa bawanju-a yanju-aa kolje kamunjuro kər̄diye tayi yindiso tiyi fallo waljai,”† cəna.

---

† 19:4 19.4 Bad 1.27; 5.2 † 19:5 19.5 Bad 2.24

⁶ Adəgaima kua adən fuwun tayidə yindi gəni, tiloro waljana. Adə nangaro awo Ala kələnədə bare kam firjənni!» yeno.

⁷ Farisawadəye tiro: «To, awiro gəle Nawi Musa kam kamunjuro kakkadu dəptaye co duwon koljoro wada kaino?»† cane tia keworo.

⁸ Isaye tayiro: «Kələkibbundo nangaro Nawi Musa kamu dəpta nayiro amarngeyera, amma badiduramnin ngai gəni.

⁹ Nayiro wulnjagakki, wundu duwon kamunjua kəla kənənayen gəni dəpce gade niyājənədə kənəna cədəna,» yeno.

¹⁰ Daji fuwurawanjuye tiro: «Adəma naptu kam kamunjuayea, niya dionambudəma ngalwo!» yera.

¹¹ Isaye tayiro: «Kam nguson gəni rakce mana adəa ngoji, sai am duwon tayiro tinamasodə.

¹² Dalilnjudə am laa curo yanjayeman adim tayia casambəna mbeji, am laa ye am tayia adimbo cadəna mbeji, koro am laa ye nodo bargaa Mai Samemaye nangaro kələnja adimbo cadəna mbeji.* Kam mana adəa rakce ngojimadə ngojo!» yeno.

*Isaye yalla sananaro barga dəptuwu
(Mar 10.13-16; Luk 18.15-17)*

¹³ Daji am laa Isa mukkonju kəla yal-lanja sananayero gənajuwo moduwa cəddoro tayia nanjuro kewudənniya, fuwurawadə amdəa wusayera.

---

† 19:7 19.7 SK 24.1-4 * 19:12 19.12 am laa kələnja adimbo cadəna - Am laa kələnja adim gairo ngojane kamu dio wajana.

14 Amma Isaye fuwurawanjuro: «Yalla sananadæa kollowo naniro isa, bare tayiro dapkæwwi! Nodo bargaa Mai Samemayedæ am tayi gaiye nuwanja, diye!» yeno.

15 Daji kèlanjaro mukko gènayeyenniya, nadæa kolje leyeno.

*Gariwu laaye ro sawisoye mada
(Mar 10.17-31; Luk 18.18-30)*

16 Daji jairo laa ise Isaro: «Sayinna, awi ngæla dikke ro sawisoye† fandækki?» cæne tia kiworo.

17 Isaye tiro: «Awiro kæla awo ngæløyen wua suworæmidæ? Ti ngælådæ tilo lon! Ro sawisoye fando raammaa, wadawadæa gai!»‡ yeno.

18 Jairodæye: «Wada fiso?» cæne tia kiworænnya, Isaye: «Bare ro kambe tuluwummi, bare kænjenja dimmi, bare nambarwu dimmi, bare shedakambu dimmi,

19 bawanæm-a yanæm-aro daraja ye, koro kæmaskinæm yea kèlanæm gairo raye!»† yeno.

20 Jairodæye: «Wada ani sammaa gakkæna, awi gæle wua mauso?» yeno.

21 Isaye: «Kalkal diomaro waldu raammaa, lene kændanæm lade talaawaro ye, arsiyi same-lan fandæmi. Daji are wua sægai!» yeno.

22 Jairodæ mana adæa fangenniya, ti jairo gariwu nangaro karwu kuttuaro sapkadan.

23 Daji Isaye fuwurawanjuro: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, gariwuye nodo bargaa Mai Samemayero ngawonju jairo jau, diye!

---

† 19:16 19.16 ro sawisoye - Ro duwon na Alayen tæmmaro ceriwawodæ. ‡ 19:17 19.17 wadawa - Wadawa curo Attaura Nawi Musayen ruuwada. † 19:19 19.18-19 NL 20.12-16; Lew 19.18; SK 5.16-20

24 Koro waldække nayiro wulnjagakki, gaŕiwuye nodo bargaa Alayero ngawonjudero kaŕimoye cuwuri riwurayen kodunjuma budu wo!» yeno.

25 Fuwurawadê adêa fangeranniya, jauro ajapcane: «Assha! Adêgaia, wundu gêle njêkkawo cuwandi?» yera.

26 Isa tayia ninije: «Kambo yojiwawo, amma Alaro awiso yoji!» yeno.

27 Daji Biturusse tiro: «Akko andi awindeso kolliye nia njêgaiyenadê, awi gêle fandiye?» yenniya,

28 Isaye: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, leira wakkaje Tada Kambedê kurisnju kêrmaiye dara-jaalan napciya, nayi wua sêgawwadê ye kuris kêrmaiye mewun yindinlan nammuwe jiri Israyilaye mewun yindindêa noduwi.

29 Koro wundu duwon cuni nangaro§ fado, bi yeiya, bi kannu, bi bawa, bi ya, bi yalla, bi kulo koljênadê mia mia cuwandi, koro ro sawisoye ye warasaji.

30 Amma am burwoye ngêwu daryeyero waljai, koro daryeye ye burwoyero waljai,» yeno.

20

Misal kama jêrwu inabbe-a kidawunju-aye

1 «Nodo bargaa Mai Samemayedê alamanju kam laa suwa lêp jêrwunju inabbero kidawu madaaro culuwuna gai.

---

§ 19:29 19.29 *cuni nangaro* - Isaa kasattu nangaro.

² Tayiro kidanja dabduyero dinariyus* fal fal biyaji cæne kasatkeranniya, tayia jærwunjuro kinodo.

³ Koro balde culuwe ci kasuwuyen am gade kida bawo napkada kiro.

⁴ Tayiro: “Nayi ye jærwuniro lenowo, awo kalkaldæa njadækki,” yenniya,

⁵ cijane leyera. Kausu dawu-a duwor-a ye culuwe caye gai kido.

⁶ Koro yaye asar kiluwunniya, ci kasuwuyen am gade napkada cuwande tayiro: “Awiro dabdu sërambo na adæn bowuro nammuwidæ?” cæne tayia kiworo.

⁷ Tiro: “Wunduma kida sadænni nangaro,” yera. Daji tayiro: “Nayi ye jærwuniro lenowo!” yeno.

⁸ «Dunia kajiriyenniya, kæma jærwuyedæye wakkilnjuro: “Kidawudæa bowone tayiro biyanja ye, am daryeyedæn badinæmiya burwoyedæro yade,” yeno.

⁹ Am dunia asar kida badijanadæ kadiranniya, dinariyus fal fal kewando.

¹⁰ Daji am burwon kida badijanadæ kadiranniya, awo am daryeyedæyæa kojæna cawandiro tæmajana duwon, ndasonja ye dinariyus fal fal kiwando.

¹¹ Kewandænniya, karwunja waje

¹² tiro: “A! Am daryeye ani sa fallo kida cadæna yaye, andi-a kalkallo kidæm! Andidæ suwa læp tawaniye dabdu sërambo kausu jau fit kælandænna ngænæptiyæna, diye!” yera.

---

* **20:2 20.2** *dinariyus* - Wuri Rombe. Dinariyus faldæ alwasi kida kawu falle.

¹³ Amma kəma jərwuyedəye falnjaro: “Sawa, awima diwi njəddəkkəni. Dinariyus fallo kida dabduye dioro kasaddəmma, gəna?”

¹⁴ Awo kaanəmdəa ngone lene, njikkənədə gairo kam daryeye yero yikkiya, raakko.

¹⁵ Kəndanilan rangəkke awo roni cəraana dikkiwawo wa? Ra, karwuni ngələdəro, wua sim diwin surumi?” yeno.

¹⁶ Adəgaima am daryeyedə burwoyero waljai, koro burwoyedə ye daryeyero waljai,» yeno.

Isaye kənyakkuyero kəla karmonju-a kar-molan cidunju-ayen wuldu

(Mar 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Isa Jerujalembu ledu cədi duwon, kəla jawallen fuwurawanju mewun yindindəa səgəriro cuttuluwe tayiro:

¹⁸ «Fannowo, Jerujalembu leniye, Tada Kambədəa mukko wurawa rimannaye-a maləmba Attauraye-aro sərəccagane shara ro tuluwoye tiro cadde

¹⁹ mukko kərdiyayero casakke, tayi ye tia rujane kirwolan jajarjane kəskaro jajagane roro ceyesi. Koro kawu yakkua roaro walje ciji,» yeno.

Lowo Yakuba-a Yahaya-aye

(Mar 10.35-45)

²⁰ Daji ya tadawa Jabadiye tadawanju yindi-a kallo na Isayero isane fuwunjun tungurumje awo laa cərawo cəne tia kiworo.

²¹ Isaye tiro: «Awi raam?» cəne tia kiworo. Kamudəye tiro: «Marne, kərmainəm

fandəmiya, kolle tadawani yindi ania napca, fal kəmboraməmlan, fal ye wailanəmlan!» yeno.

²² Isaye tayiro: «Awo koruwwadəmaa nonuwwi. Ranguwe kənjaram† yakkidən yawi wa?» cəne tayia kiworənniya, tiro: «Aaa, rangiye!» yera.

²³ Isaye tayiro: «Jire, kənjarammin yawi. Amma kəmboramilan so, wailanilan so nap-tadə, wu gəni kambo amargəkki, Bawani am kərəjənədəro tayia dabbarjəgəna,» yeno.

²⁴ Fuwurawa mewu gapcanadə adəa fangeran-niya, yaana yindidəro gərgayeyera.

²⁵ Daji Isa tayi sammaa bowoje tayiro: «Nonuwwa, maiya kərdiyaye talaawanjaa jauru raccaana, koro fuwumanjaso ye amnjaro kənduwo fəlejagai.

²⁶ Amma dawundon ngai gəni. Wundu duwon dawundon kuraro waldu cəraanamadə wolodin-doro waljo!

²⁷ Koro wundu duwon fuwumandoro waldu cəraanamadə kəreandoro waljo!

²⁸ Adəgaima Tada Kambedə tiro nanwolodi caddoro gəni kadio, tidəma nanwolodi cədo ronju co am ngəwu merujoro kadio,» yeno.

*Isaye kambu yindia isangaduwu
(Mar 10.46-52; Luk 18.35-43)*

²⁹ Isa-a fuwurawanju-a bəla Jerikoyelan keluwunniya, am kada kadami tia geya.

³⁰ Kambu yindi ci jawallen napkada duwon, Isa kojiro fangeranniya, kowo sapcane: «Kəma, Tada Mai Daudaye, andia njunosane!» yera.

---

† 20:22 20.22 kənjaram - Kənjaram bone njaye.

³¹ Jamadə tayiro jakkade mədək napca yera, amma cayea kojənarə kowo sapcane: «Kəma, Tada Mai Daudaye, andia njunosane!» yera.

³² Daji Isa daje tayia bowoje: «Awi nayiro njaddəkkiya, rawuw?» cəne tayia kiworo.

³³ Tayiye: «Kəma, sim fandiyeya, rayiye!» yera.

³⁴ Daji Isa tayia njunoje simnja leyeno. Sadəman sim cawande Isaa geya.

KIDA ISAYE JERUJALEMNIN

21

Isaye mai gai Jerujalembo ngawo

(Mar 11.1-11; Luk 19.28-40; Yah 12.12-19)

¹ Jerujalembo karənjane bəla Baitfajeyero na Kau Jaitunnedəro kadiranniya, Isa fuwurawanjuye yindi cunode

² tayiro: «Bəla fuwundoyedəro lenowo! Ngawuwiyama, koro laa kuttanjua tuwada nagəwi. Fərangowo kudowo!

³ Kam laaye nayiro awo laa cənia, tiro: «Kəmadə tayilan mərədunjua,» wulgənowo! Sadəman tayia juwajiyi,» yeno.

⁴ Adəgaima awo Kəmande kuren ci nawiyen wuljənadə wakkayeno.

⁵ Tiye: «Fero Siyonnero* wullowo: “Akko mainəm nanəmbo kənde cədi, ti rokura bawoa kəla koroyen isi, kəla kuttayeman,»† cəna.

⁶ Fuwurawadə lejane awo Isa tayiro wuljəgənadəa kedo.

* **21:5 21.5** *Fero Siyonne* - Am Jerujalembe, wotte jama Alaye.

† **21:5 21.5** Jak 9.9

⁷ Daji korodə-a kuttanju-a na Isayero cawude kalwuwansa kəladəro ferjagane Isa juwane napkeno.

⁸ Jama kada ye kalwuwansa kəla jawallen feryera, laa ye dəlam kəri kəskaye kamjane kəla jawallen saretkera.

⁹ Am fuwu gərjana so, ngawonju jaana so kowo sapcane: «Hosanna,† Tada Mai Daudayero daraja tio! Bargaa ti cu Kəmandeyen isimadə! Hosanna, Mai Samemaro daraja tio!»† cani.

¹⁰ Isa Jerujalembo kərgaanniya, am bəlaye samma hangalnja caa cijəna: «Wundu kam attə?» cane keworo.

¹¹ Jamadəye: «Tima Nawi Isa kam bəla Najarat cidi Galileyedə wo!» yera.

Isa Fado Alayea tayirro kalaktu

(Mar 11.15-19; Luk 19.45-48; Yah 2.13-22)

¹² Daji Isa balballa Fado Alayero ngaye ladomaso-a njuwomaso-a sammaa duje tewur wuri canjimasoye-a napturam tattawar ladomasoye-aa təmbalyeno.

¹³ Tayiro: «Kitawulan ruuwada: “Fannidəa fado moduwayelan bowojai,”† amma nayidə tia jongo gəndewuyero kalakkew!»† yeno.

¹⁴ Daji Fado Alayen kambuwa-a ngurdiyiyaa na Isayero isane tayia isangayeyeno.

¹⁵ Wurawa rimannaye-a maləmba Attauraye-a awo ajabba ajabba Isa cədidəa carune, koro tadawa sanana ye Fado Alayen yiljane:

---

† **21:9 21.9** *Hosanna!* - Kalma təlam yauidiyadiye, maananjudə «Alaa yungoriyo!» † **21:9 21.9** Jaw 118.25-26 † **21:13 21.13** Ish 56.7 † **21:13 21.13** Iri 7.11

«Hosanna, Tada Mai Daudayero daraja tio!»
canidæa fangeranniya, jauro gærgajane

¹⁶ tiro: «Awo tadawa sanana ani wuljaidæa fannæmma wa?» yera. Isaye tayiro: «Aaa, fakkæna. Ngaltæma adæa kitawulan kæranuwwi wa? “Tadawa sanana-a timalla-aa yakkæme nia jajannjai!”»† yeno.

¹⁷ Daji Isa tayia kolje bærnidæn culuwe bæla Baitaniyero leje boyeno.

Isaye ya tarmuye baskudu
(Mar 11.12-14)

¹⁸ Wajænanjua suwa læp Isa bærniro wal-di duwon, kænæ tia kida.

¹⁹ Ci jawallen ya tarmuye kirunniya, nanjuro kadio, amma kalu gænæ, awima cuwandæn-ni. Daji Isaye tarmudæro: «Bare gadero tada yakkæmmi!» yeno. Sadæman tarmudæ ngau ngamgeno.

²⁰ Fuwurawadæ adæa kerunniya, ajapcane: «Awiawin tarmu adæ samdæn ngau ngamgeno?» cane keworo.

²¹ Isaye: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, nayi shekku bawoa kambæsendoaa, ranguwe awo tarmudæro yiddækkænadæa diwi, koro adæa kojænaro kau kuruwu adæro: “Cine bæræmbo fidægæne!” wulluwiya, wakkaji.

²² Kambæsendoaa, awi yaye moduwalan ko-ruwiya, fanduwii,» yeno.

Kænduwo Isaye ndaran isi?
(Mar 11.27-33; Luk 20.1-8)

---

† 21:16 21.16 Jaw 8.2

²³ Isa Fado Alayero kergaanniya, jamaa alamji duwon, wurawa rimannaye-a amwurawa jamaye-a nanjuro isane tiro: «Kənduwo filan awo ania dimi? Wundu niro kənduwo adəa njo?» cane tia keworo.

²⁴ Isaye tayiro: «Wu ye nayiro koro fal njaddəkki. Jaawudəa siwia, wu ye kənduwo filan awo ania dikkidəa nayiro wulnjagakki.

²⁵ Kasala Yahaya jamaro cəddənadə, sameyen kadio ra kamben?» cəne tayia kiworo. Daji kattenjan sawardane: «“Sameyen” wulliyea, andiro: “To, awiro gəle tia kasadduwwidə?” cəne sawori.

²⁶ Amma “Kamben” wulliyea, jamadəa riniyena, dalilnjudə am samma Yahayaa nawiro ngojana nangaro.»

²⁷ Daji Isaro: «Noniyende,» yera. Isaye tayiro: «Wu ye kənduwo filan awo ania dikkidəa wulnjakkiwawo,» yeno.

Misal tada yindiye

²⁸ «To, awi təmanuw? Kam laa tadanju yindia. Yim laa na tada burwoyedəro leje tiro: “Tadani, ku lene jərwuni inabben kida de!” yeno.

²⁹ Tadadəye: “A'a, raakkəni!” yeno, amma ngawo adəyen təmje leyeno.

³⁰ Koro bawadə na tada yindiyedəro leyenniya, ti yero caye gai wulyeyeno. Tadadəye: “To, bawa, lekki,» yeno, amma lejənni.

³¹ Kərma tayi yindi aniyen wundunja awo bawanju cəraanadəa cədo?» cəne tayia kiworo. Tiro: «Burwoyedəma,» yeranniya, Isaye:

«Jiremaro nayiro wulnjagakki, akki mowomaso-a jawarraso-a nayin burwonno nodo bargaa Alayero ngasayi.

³² Dalilnjudə Yahaya nandoro ise jawal jir-eye fəlengeyeranniya, tia kasadduwwi. Akki mowomaso-a jawarraso-adə tia kasatkera, amma nayidə, adəa kiruwwiya, təmmuwe tia kasadduwwi.

*Misal jərwu agəriduwu kəladowaye
(Mar 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ «Akko misal gade yea fannowo! Kam laa kəma jərwuyə mbeji, jərwu inabbe cəde garje curodən bəlaa ingi inabbe tuluwoyē laje soro kuruwu juworo yē kidando. Daji jərwudəa jərwuwu laaro agərijijiyē bəlawuroro sapkada.

³⁴ Sa fərdoyē karəngenniya, nuwanju cuwandoro kəreawanju laaa na jərwuwudəyero kinodo.

³⁵ Amma jərwuwudə kəreawanjudəa keda. Faldəa bakkera, faldə yea roro keyeso, faldə yero dongur kauyē gəgəpcagane kano.

³⁶ Koro walde cayemaa kojənarō kəreawa gade kinodənniya, caye gai tayi yero keddo.

³⁷ Darye kəma jərwudəyē: “Tadaniro daraja cadi,” cəne tadanju nanjaro kinodo.

³⁸ Amma jərwuwudə tadanjudəa kerunniya, kattenjan: “Adəma warasamadə wo! Arowo tia yejiyo, warasanjudəa ngoniyō!” yera.

³⁹ Daji tia cadane jərwudəlan cattuluwe roro keyeso.

⁴⁰ To, kəma jərwuyedə isiya, awi jərwuwu aniro cəddi?» cəne tayia kiworənniya,

⁴¹ tiro: «Am jauro kɛlado aniro ajawu jau fɛlejiye roro ceyesi, koro am gade sa fɛrdoyen tiro nemanju cadimadɛro jɛrwunjudɛa agɛrijiji,» yera.

⁴² Daji Isaye tayiro: «Ngaltɛma awo kitawulan ruwuwada adɛa kɛranuwwi wa?

*«“Kau duwon fado tandomaso wajanamadɛ,
tima kau tandoye sammaro faidaaro waljɛnadɛ
wo.
Adɛ kɛndo Kɛmandeye,
andiro jauro ajabba!”†*

⁴³ «Adɛ nangaro nayiro wulnjagakki, Ala nodonju bargaa mukkondon cɛmoye mukko jama gade awo ti cɛraana cadimadɛyero cakki.

⁴⁴ [Nonowo, kam kɛla kau adɛyero cukkurɛnamadɛ nanamdi, koro kaudɛ kambo cukkuriya, kɛluwuro kalakci,» yeno.]

⁴⁵ Wurawa ɛimannaye-a Farisawa-a misal-
lanju fangeranniya, kɛlanjaman mana kidoro
asuyera.

⁴⁶ Daji jawal tia taye majai duwon, jamadɛa
riyera, dalilnjudɛ amdɛ samma tia nawiro ngo-
jana nangaro.

22

*Misal masɛna larusaye
(Luk 14.15-24)*

¹ Koro Isa walde misalnin tayiro wulyeyeno.
Tiye:

---

† 21:42 21.42 Jaw 118.22-23

2 «Nodo bargaa Mai Samemayedə alama mai laa tadanju nangaro masəna larusaye dabbarjəna gai.

3 Maidə wolodiyanju laaa am masənarə dojənədəa bowoja isaro nanjaro kinodənniya, kəndero wayera.

4 Koro walde wolodiya gadea cunode tayiro: “Am dokkənədəro wullowo: ‘Akko masənanidə deyada. Dalowani so, kənnawani kaisua so duwajana, awiso kərma dabbargada. Arowo masəna larusayero!’ ” yeno.

5 Amma am dojənədə mananjudəa awimaro ngojanni sapkadara. Laa kulonjaro, laa sarniaramnjaro leyerə.

6 Am gapcanasodə ye wolodiyədəa cadane basarjane roro keyeso.

7 Maidə gərgaje sojiyanju cunode kamceji ania roro ceyese bəlanja kannun waryera.

8 Daji maidəye wolodiyanjuro: “Akko masəna larusayedə dabbargada, amma am dokkənədə martawa tia boye cadanni.

9 Adə nangaro lenowo lai laisolan am fanduwwa sammaa masəna larusayero bowonowo isa!” yeno.

10 Daji wolodiyədə lejane lai lai jaane am cawandəna sammaa ngəlan diwin capcane isane, har larusaramdə damgeno.

11 «Maidə am dojənədəa kuroro kərgaanniya, curonjan kam laa kalwu larusaye lujənni kiro.

12 Maidəye tiro: “Sawa, awiawin kalwu larusaye bawoa na adəro kərgaam?” cəne tia kiworənniya, kamdəro awo wulduye katkero.

13 Daji maidəye wolodiyanjuro: “Tia si-a mukko-aro gerowo deyan curo duwu cələm pəttero gəpkənowo, nadən so ye tədi, sheri ye naldi,” yeno.

14 Nonowo, am bowojənadə ngəwu, amma tayi kərejənadə gana,» yeno.

Kambiwu kəla akki njoyen
(*Mar 12.13-17; Luk 20.20-26*)

15 Daji Farisawadə lejane sawardane jawal Isaro curo mananjuyen bəlaa laduwuye mayera.

16 Fuwurawanja-a am Mai Hirudussa jaana laa-aa nanjuro canode tiro: «Sayinna, ni kam jirema ye, jawal Alaye kalkallo yikkərami yero noniyena, dalilnjudə wundumaa rinəmmi ye, gayirnəmmi ye nangaro.

17 To, awi təmanəm? Kaisarro* akki njodə halal ra haram?» cane tia keworo.

18 Amma Isa niadiwinjadəa asuje tayiro: «Mənafəkka, awiro wua rijamsuwi?

19 Wuři akkiyedəa fəlesəgənowo!» cəne dinariyus† tiro kekkudo.

20 Tayiro: «Cu-a kəla-a wunduye tilan dasaa?» cəne tayia kiworənniya,

21 tiro: «Kaisarre,» yera. Isaye tayiro: «Daji awo Kaisarredəa Kaisarro yowo, koro awo Alayedəa Alaro yowo!» yeno.

22 Adəa fangeranniya, tia jauro ajapcane kol-jane sapkadara.

---

* 22:17 22.17 *Kaisar* - Gomna kura Rombe. † 22:19 22.19 *dinariyus* - Wuři Rombe. Tilan akki Kaisarro biyajagai.

Kambiwu kəla cinowo duniayen
(*Mar 12.18-27; Luk 20.27-40*)

²³ Yim adəman Sadusiya laa, tayi cinowo duniaye bawo wuljaidə, na Isayero isane tiro koro cadde:

²⁴ «Sayinna, Nawi Musaye: “Kam laa tada bawo bawoje kamu koljia, yanjugəna kamunjudəa niyajo tiro kaduwu majuwo!”† cənna.

²⁵ Akko curonden yaana tulur mbeji. Burwoyedə kamu ngoje tada cuwandənnin bawoje kamunjudəa yanjugənarə kolyeyeno.

²⁶ Yindiyedə-a yakkuyedə-a yero ngai wakka-jiye, har ti tulturredə kamudəa cəmoje bawoyeno.

²⁷ Ngawo adəyen kamudə ye bawoyeno.

²⁸ To, tayi tulturso tia camowonadə, cinowo duniayen kamu wundunjayero walji?» cane tia keworo.

²⁹ Isaye tayiro: «Nayidə fattəgəwwa, dalil-njudə kitawu bi kənduwo Alaye nonuwwi nangaro.

³⁰ Cinowo duniayen am larusa so, niya so cadiwawo, tayi alama malaiyawa samelan dasaanadə gairo waljai.‡

³¹ Koro karmolan cidudə, awo Ala kitawulan nayiro wulnjaanadəa kəranuwwi wa?

³² Tiye: “Wuma Ala Ibrahimbe-a Isakuye-a Yakubaye-a wo,”† cənna. Ti Ala am sanunaye gəni, am roaye, diye!» yeno.

---

† 22:24 22.24 SK 25.5 ‡ 22:30 22.30 malaiyawa gai - Tayidə sawisoro na Alayen roa dasayi, gadero sanuiwawo. Adə nangaro samelan kaduwu mada bawo. † 22:32 22.32 NL 3.6

³³ Jamadə adəa fangeranniya, tai dajane alam-dunjudəa ajapkerə.

Wadawa samman finja kura wo?

(Mar 12.28-34)

³⁴ Farisawadə Isa Sadusiyadəa manan yapcəgənaro fangeranniya, captane nanjuro kadira.

³⁵ Curonjan maləm Attauraye laa tia rijapturo tiro:

³⁶ «Sayinna, wadawa curo Attaura Nawi Musayedən finja kura wo?» cəne tia kiworo.

³⁷ Isaye tiro: «“Ala Kəmanəmba karwunəm ngan, ronəm ngan, hangalnəm ngan raye!”†

³⁸ Adəma wada kura burwoye wo!

³⁹ Koro yindiyedə ye ti gai: “Kəmaskinəm yea kəlanəm gairo raye!”†

⁴⁰ Wada yindi anima fərdu Attaura Nawi Musaye-a kitawuwa nawiyaye-a sammaye!» yeno.

Almasiwudə Tada Mai Daudaye

(Mar 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Farisawadə nadən captana duwon, Isaye tayiro:

⁴² «Awi kəla Almasiwudəyen təmanuw? Ti tada wunduye?» cəne tayia kiworo. Tiro: «Tada Mai Daudaye!»§ yera.

⁴³ Daji Isaye tayiro: «Adəgaimaa, ndayilan gəle Mai Dauda Ruhu Alayen tia Kəmalan bowoyeno? Tiye:

---

† 22:37 22.37 SK 6.5 † 22:39 22.39 Lew 19.18 § 22:42 22.42 Tada Mai Daudaye - Kaala Almasiwuye. Tidə kaduwu Mai Daudaye.

44 “Kəmandeye Kəmaniro: ‘Namme kəmborammilan duwon, kəladowanəmba cidiya sinəmbəro yakkəkko!’ cənna.”†

45 Mai Daudaye tia Kəmalan bowojənədə, ndayilan gələ Almasiwudə tadanjuro walji?» yenniya,

46 wundunjama rakce tiro jaawu cinni. Koro adən fuwun wunduma gadero cinju mudu kaje tiro koro cəddənni.

23

*Hal maləmba Attauraye-a Farisawaye-a
(Mar 12.38-40; Luk 20.45-47)*

1 Daji Isaye jamadə-a fuwurawanju-aro:

2 «Maləmba Attauraye-a Farisawa-adə napturam Nawi Musayen* napkada.

3 Adə nangaro awo nayiro wulnjagai sammaa dewo gaiwo. Amma bare kəndonjadəa diwwi, dalilnjudə awo wuljanadəa cadiwawo nangaro.

4 Katkun kurwowu dama bawo cakkere ngawana ambero gənajagai, amma tayi kəlanja ngulondonjama casange tayia banajagaiwawo.

5 Kəndonja sammaa am tayia caroro cadi. Layanja† mana Alaye ye fatatallo cadi, gəsər kalwunjaye ye kuruwuro cadi.

6 Masəna kuralan na darajaa-a dandallan napturam fuwuye-a caraana,

---

† 22:44 22.44 Jaw 110.1 * 23:2 23.2 napturam Nawi Musaye - Kənduwo jamaro mana Alaye alamduwu-a fisarduwu-aye.
† 23:5 23.5 laya - Laya yaudiyaudi mana Alaye kəlan ruuwu wada ngum-a ngasu-aro tudəgənədə.

7 koro kasuwulan am tayiro lewa darajaye cadde tayia Sayinnalan bowojaiya, jaumaro caraana.

8 «Amma nayidə, bare Sayinnalan bowonjanni, dalilnjudə maləmn̄do fal, nayi samma ye kərəmiya nangaro.

9 Koro dunia adən bare wundumaa Bawalan‡ bowonuwwi, dalilnjudə Bawando fal, ti samelan dəganadə.

10 Koro bare fuwumalan bowonjanni, dalilnjudə fuwumando fal, ti Almasiwudə.

11 Kam curondon kuramadə wolodindoro walji.

12 Nonowo, wundu duwon kəlanjua jajakcənamadə, tia awimaro ngojaiwawo. Koro wundu duwon kəlanjua awimaro ngojənnimadə, tia jajakcai.

*Kuttunja maləmba Attauraye-a Farisawa-a!
(Luk 11.37-54)*

13 «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Cinna nodo bargaa Mai Samemayero ngawoyedəa ambo jakkəwwa. Nayi kəlando ye ngawuwwi, koro am tiyen ngaworo majaidə yero dapkəwwa.

14 [Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Kamu kwa faccəgənaasoye kəndanja sammaa buwi ye, halndo gəraduro fuwu jamayen moduwa kuruwuro gərn̄uwi ye. Adə nangaro ajawundo leiran jauro kura!]

15 «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Kərdi falla adinndoro

‡ 23:9 23.9 Bawa - Bawa buye gəni, Ala Bawando Mai Samema.

kalakturo bərəm kura kura konuwe lardu lardu gawi. Təmjiya, tia kannuma nayimaa jauro konjanaro kalanguwi.

¹⁶ Kuttundo simoduwu kambuwaso! Nayiye: “Wundu duwon kəla Fado Alayelan kansi juwuidə, awima gəni. Amma kam kəla dinar Fado Alayen dəganadəyelan kansi juwuiya, kansinju tia cə dai!” nuwi.

¹⁷ Nayi kambuwa hangal bawoaso! Ndasonja gəle kura wo, dinardə ra Fado Alaye dinardəa tayirro kalakcidə?

¹⁸ Koro nayiye: “Wundu duwon kəla laya duwadurambelan kansi juwuidə, awima gəni. Amma kam kəla sadaa laya duwaduramdən gənaadadəyen kansi juwuiya, kansinju tia cə dai!” nuwi.

¹⁹ Nayi kambuwaso! Ndasonja gəle kura wo, sadaadə ra laya duwaduram sadaadəa tayirro kalakcidə?

²⁰ Adə nangaro kam kəla laya duwaduramben kansi juwunamadə kəla laya duwadurambe-a awo kəlanjun gənaada samma-ayen kansi giwo.

²¹ Koro kam kəla Fado Alayen kansi juwunamadə kəla Fado Alaye-a ti curonjun dəganama-ayen kansi giwo.

²² Koro kam kəla sameyen kansi juwunamadə kəla kuris kərmaiye Alaye-a ti kəladən napcənama-ayen kansi giwo.

²³ «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Karasu so, bulu kaskasi so, nana soman jakka tuluwuwi, amma awo Attauralan adəa nankuran kojənadəa kolluwwa: jire dio so, kanjimari fəledu so, aman roda so.

Adəa kolluwwin awo ani yea dio wajimnjaana.

²⁴ Nayi simoduwu kambuwaso! Kandana cejenuwi, amma kařimo yunduwi!§

²⁵ «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Nayi ngawo tasaye-a gəmdowolombe-adəa tulluwe tayirro kalanguwi, amma curonjudə kənda am gadeye luwaptu so, kəla rawo solan cəmbəřəna.

²⁶ Farisa kambu, burwon curo tasaye-a gəmdowolombe-adəa tulle duwon, ngawodə ye tayirro waljo!

²⁷ «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Nayi alama kauri garuda bullan cingada gai, ti ngawoyen kuroro shawa, amma curon silla am sanunaye-a awo tayirnam-buye jiri jiri-an cəmbəřəna.

²⁸ Ngaima nayidə, am ngawondo carune jirewuro ngonjai, amma curondodə nanmənafək-a nandiwi-an cəmbəřəna.

²⁹ «Kuttundo maləmba Attauraye-a Farisawa-a, nayi mənafəkkaso! Kauriya nawiya kureye tanduwi, taktuwuram jirewuye ye janenuwi.

³⁰ Nayiye: “Ca jaman kaariyandesoyen kərgaiyea, tayiro kəldəgəiye bu nawiyaedəa finiyende,” nuwi.

³¹ Ngainin nayima kaduwu am nawiyaedəa ceyesənaye nuwe shedanuwi.

³² To, kəndo diwi amwurawandoyedəa tumogənowo!

---

§ 23:24 23.24 *Kandana cejenuwi, amma kařimo yunduwi!* - Kandana-a kařimo-adə haram. Awo təngəřima carune wayera yaye, awo jaumaro kura carune wajanni.

³³ Nayi kadiya, kaduwu fusiyaeso, ndayilan gəle ranguwe ajawu kannu jaanamayero kanuwi?

³⁴ Adə nangaro wudə nawiya-a rashiduwa-a maləmba Attauraye-a nayiro juwanjagakki. Laanjaa kəskaro jagəwe roro yejuwi, laanja yea dandallandon kirwolan kowonuwe bəla bəlan tayia basarnuwi.

³⁵ Adəma nangaro jirewuye dunia adəye bunja samma kəlandoro cukkuri, bu duwon jaman Nawi Haabila jiremadəyen tamiya har jaman Nawi Jakariya tada Barakaye katte Fado Alaye-a laya duwadurambe-ayen ronju tulluwuwadəyero kudero samma fidənadə.

³⁶ Jiremaro nayiro wulnjagakki, awo ani samma am jaman adəyemaro wakkajiyi.

*Karwukutta Isaye Jerujalembo
(Luk 13.31-35)*

³⁷ «Jerujalem, Jerujalem, nayi duwon nawayadəa roro yejuwe am juwanjaanadəro dongur kauye gəgəpkəwe sanuidə! Alama kuwui tadawanju fefedowanjun jakcidə gai, ngəwuro nayia nanin capturo raakkəna, amma wayew.

³⁸ Akko fanndo de sul kolnjaana.*

³⁹ Nayiro wulnjagakki, gadero wua suruwawo, har nayiye: “Bargaa ti cu Kəmandeyen isimadə!” wulluwiro.»

---

* **23:38 23.38** *fanndo de sul kolnjaana* - Ala nguwanjan culuwuna.

24

Jawawi Isaye kēla wurdu Fado Alaye-a sidu duniaye-ayen

(Mar 13.1-37; Luk 21.5-38)

¹ Isa Fado Alayen culuwuna leji duwon, fuwura-rawanju nanjuro isane tiro tando tando Fado Alayedæa fæleduwuro badiyera.

² Amma Isaye tayiro: «Awo ani sammaa ruwwa, gæna? Jiremaro nayiro wulnjagakki, kau ani sammaa wurjane fijai, har tiloma kēla kamanjuyen gapciwaworo walji,» yeno.

Badiduram boneye

(Mar 13.3-13; Luk 21.5-19)

³ Isa kēla Kau Jaitunnen napcæna duwon, fuwurawanju runjan isane tiro: «Andiro wul-sagane, sawi awo ani wakkajai? Koro sa kændenæm-a sidu duniaye-aye cædiya, awi alama duwon ambo fælediyidæ wo?» cane tia keworo.

⁴ Isaye tayiro: «Hangal gænanowo, bare wun-duma nayia njawatkænni!

⁵ Am ngæwu cunilan* isane: “Wuma Almasi-wudæ wo!” cane am kadaa cawatki.

⁶ Kæriwu na karænso-a kuruwuso-alan nukcænaro fannuwiya, bare hangalndo cijænni! Sai awo ani burwon wakkajaiya duwon, amma sa njerorambe kua yaye cæðænni.

⁷ Lardu-a lardu gade-a lawaladai, koro kærmai-a kærmai gade-a ye kattenjan kæriwu gærjai. Kæna ye na naro ngayi, koro cidi ye na gadegaden loloji.

---

* **24:5** **24.5** *cunilan* - Am ngæwu cu Almasiwuye kælanjaro ngojane awo ania cani.

8 Awo ani samma badiduram boneye bas, alama kamu tia curo lejəna gai.

9 «Daji nayia njadane basarnjane roro njeyesi, koro cuni nangaro† jama duniaye samma wanjai.

10 Daji am ngəwu ye wua ganja koljai. Laa aman amanjaye jawui, laa gade yea wajai.

11 Koro nawiya kattuwuye isane am kadaa jambajane cawatki.

12 Kəla jirenambu tərganayen kərawo am ngəwuye təgərđi.

13 Amma kam mərje har sa njerorambero‡ dəganamadə njəkkawo cuwandi.

14 Koro kawuri kəji nodo bargaa ye adə ye jama duniaye sammaro shedaro wulđiyi duwon, daji njeroramđə isi.

Bone kura

(Mar 13.14-23; Luk 17.20-37; 21.20-24)

15 «Adə nangaro sa duwon awo waada jauro batti masiwa kudoma lawarnju Nawi Daniyel ruwujənadə na jauro darajaan daada ruwiya,† (Kəradumadə asujo!),

16 daji am lardu Yahudiyayen dasaanadə cija kauro cagaso leja!

17 Kam kəla soronjuyen dəganadə bare jəpce kare ngoduro curo sorodəyero ngaanni!

18 Koro kam kulolan dəganadə ye bare kalwunju ngoduro waldənni!

19 Yim anin kamu curoa so, nganji cəmbia sodə, kuttunja!

---

† 24:9 24.9 cuni nangaro - Isaa gawwa nangaro. ‡ 24:13 24.13 sa njerorambe - Kənde Tada Kambe. † 24:15 24.15 Dan 9.27; 11.31; 12.11

²⁰ Bare kasondo sa kakuyen bi yim tustuyen wakkajänniro Alaa korowo!

²¹ Dalilnjudə sadən bone jauro kuttu mbeji, bone duwon sa dunia alaktənadən tai kuro kudero ngaltema jirinju tuwandənni fuwu yen fagat tuwandiawo nangaro.

²² Koro ca Kəmande bone adəye kawunju fulujənnia, wunduma njəkkawo cuwandiawo. Amma am kərejənədə nangaro kawudəa fuluji.

²³ Sa adən kam laaye nayiro: “Akkonju Almasiwudə!” bi “Towonju ti!” cənia, bare tia yasarawwi!

²⁴ Dalilnjudə almasiwuwa kattuwuyeso-a nawiya kattuwuyeso-a isane alama kura so, awo ajabba so cade, yoyenoa, har am kərejənədəmaa jambajane cawatki.

²⁵ Akko kawu wakkajidəro, adəa nayiro wulnjagakkəna.

²⁶ Adə nangaro am laaye nayiro: “Towonju ti karaalan!” cania, bare lenuwwi. Bi “Akkonju ti curo ngimben!” cania, bare tayia yasarawwi.

²⁷ Jiri same adinnamlan har fədero cuwalde wassidə gai, kənde Tada Kambədə ye ngai.

²⁸ Na riwa dəganalan kowuwaso ye captai.

Kənde Tada Kambədəye

(Mar 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ «Sadəman ngawo bone yim aniyen kəngal cələmbo walji, kumbal ye nurnju ciwawo, sil-lowuwaso ye samelan casuri, koro kənduwowa sameye ye jauro lolojai.

³⁰ Daji alama Tada Kambədə samelan fəlediyi. Daji jama duniaye samma karwunja kuttaji, koro

Tada Kambe kənduwoa-a jauro darajaa-a kəla fofou sameyen isi carui.†

³¹ Adəgaima malaiyawanjua nuktu kura kangadiyen cunode talgəmo duniaye dewu samman tai ci dajiram sameyesoro yade amnju kərejənədəa capcai.

Misal ya tarmuye

(Mar 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «Ya tarmuyen misal adəa asunowo! Sa fəktu badije kalu řijiya, nangəri karənjənarə nonuwwa.

³³ Ngaima awo ani samma wakkajai ruwiya, ti cinnalan del karənjənarə§ nonowo!

³⁴ Jiremaro nayiro wulnjagakki, am jaman adəye sanuiwawo, sai awo ani samma wakkajaiya duwon.

³⁵ Same-a cidi-a baworo waljai, amma manani təmmaro baworo waljiwawo.

Faadaro dəgaiwo!

(Mar 13.32-37; Luk 21.34-38)

³⁶ «Amma yim bi sa duwon awo ani wakkajaidəa wunduma nojənni. Bawadəro kajia, malaiyawa samelan dasaana ye nojanni, Tada də ye nojənni.

³⁷ Kənde Tada Kambədəye alamanju jaman Nawi Nuhuye gai.

³⁸ Awoa jaman adən kawu ingi tufanaye isidəro, amso jawui ye, casai ye, larusa so, niya so cadi ye ngai duwon, har yim ise Nawi Nuhu curo maaradəyero kərgawo.

---

† **24:30 24.30** Dan 7.13-14 § **24:33 24.33** ti cinnalan - Kənde Tada Kambədə del karənjəna.

³⁹ Nanjama nangi duwon, ingi tufanaye ise tayi sammaa siyeyeno. Kənde Tada Kambedəye ye adəgairo walji.

⁴⁰ Daji yim adən kongwa yindi kulolan duwon, fal ngojane fal koljai.

⁴¹ Koro kamu yindi ye nedu cadi duwon, fal ngojane fal koljai.

⁴² «Adə nangaro faadaro dəgaiwo, dalilnjudə yim Kəmando isidəa nonuwwi nangaro.

⁴³ Amma adəa nonowo, ca kəma fadoyedə sa barwu bune fannjuro isidəa nojənaa, faadaro dəgane tia kolje fannjuro ngayiwawo.

⁴⁴ Adəgaima nayi ye faadaro dəgaiwo, dalilnjudə sa təmanuwwilan Tada Kambedə isi nangaro.

*Misal wolodiya amanna-a aman bawoa-aye
(Luk 12.35-48)*

⁴⁵ «Wundu gəle wolodi amanna ye, hangalla yedə wo, ti duwon kəmanja tia kəreje wolodiya amanjuro nuwanja kəmboye sa təraanan njoro galajənadə?

⁴⁶ Kəjinju wolodi kəmanju waldiya, ngai cədi najiyidə!

⁴⁷ Jiremaro nayiro wulnjagakki, kəmadə kəndanju sammaa mukko wolodi adəyero cakki.

⁴⁸ Amma wolodi adə ti kam batti duwon karwunjun: “Kəmani duwan isiwawo,” cəne

⁴⁹ wolodiya amanjua babaktu badije mbalmaso-a kallo jawune casairo walyenoa,

⁵⁰ daji wolodi adəye kəmanju yim təmajənni-a sa nojənni-alan ise

51 tia kirwolan jajarje curo mēnafēkkayero cakki. Nadən so ye tēdi, sheri ye naldi.

25

Misal kəlayakku mewuye

¹ «Sa adən* nodo bargaa Mai Samemaye alamanju ferowa kəlayakku mewu fatəlanja ngojane mai larusayedəa kaptuwuro caluwunadə gai.

² Curonjan uwu hangal bawoa, uwu ye hangalla.

³ Tayi hangal bawoadə fatəlanja ngoyeranniya, kəndawu ngojanni.

⁴ Amma tayi hangalladə fatəlanja-a kalwo curon kəndawu gadea-a ngoyera.

⁵ Mai larusayedə duwan isənnidə, tayi sammaa kənəm ngoyeno.

⁶ Dawu buneyen kowo laa nukce: “Akkonju mai larusayedə! Luwowo tia kapkənowo!” yeno.

⁷ Daji kəlayakku ani samma cijane fatəlanja dabbardu badiyera.

⁸ Amma tayi hangal bawoadəye hangalladəro: “Andiro kəndawu gana sadowo, fatəlawande no cad!” yeranniya,

⁹ hangalladəye: “A'a, andi-a nayi-aa sadiwawo. Lenowo na ladomasoyen yuwowo!” yera.

¹⁰ Kəndawu njuworo ledu cad duwon, mai larusayedə kadio. Tayi dabbardanadə ti-a kallo na ngəməri larusayero ngasaye cinnadə jakkera.

---

* 25:1 25.1 sa adən - Sa Tada Kamedə duniaro walde isidən.

11 Ngawo adāyen kəlayakku gapcanadə ye isane tiro: “Barganəmm̄in, barganəmm̄in, andiro cinnadəa fərəmsaganeye!” yera.

12 Amma mai larusayedəye: “Jiremaro nayiro wulnjagakki, nayia nonjakkəni,” yeno.

13 To, nayi ye faadaro dəgaiwo, dalilnjudə yimnju bi sanju nonuwwi nangaro.

Misal wolodi yakkuye

(Luk 19.11-27)

14 «Koro nodo bargaa Mai Samemaye alamanju kam laa bəlawuro cədi cəne wolodiyanjua bowoje kəndanju mukkonjaro cakkənadə gai.

15 Wundunja yayero kəla raktunjuyen talanti† kaino. Kam fallo uwu ce, fallo yindi ce, fal yero fal kaino. Daji bəlawuroro leyeno.

16 Sadəman kam talanti uwu cəmowonamadə leje tayilan sawur cəde riwa uwuye kiwando.

17 Kam yindi cəmowonamadə ye adəgai cəde riwa yindiye kiwando.

18 Amma kam talanti fal cəmowonamadə leje bəlaa laje wuri kəmanjuyə gərayeno.

19 «Ngawo kawu kadayen kəma wolodiya aniyedə bəlawuron kadinniya, tayi-a balas kedo.

20 Kam talanti uwu cəmowonamadə ise gade uwu cuwude tiro: “Barganəmm̄in, talanti uwu simmadə, akko gade uwu riwaro fandəkkəna,” yeno.

21 Kəmanjuyə tiro: “Wuse, wolodi ngəlama, amanma! Awo ganan aman dimmadə, awo

---

† 25:15 25.15 *talanti* - Ngal wuriye. Talanti faldə alama alwasi kida kərwu mewu wuriye gai.

ngəwu mukkonəmbo yakkəkki. Are kallo kəji fanniyo!” yeno.

²² Kam talanti yindi cəmowonamadə ye ise tiro: “Barganəmmin, talanti yindi simmadə, akko gade yindi riwaro fandəkkəna,” yenniya,

²³ kəmanjuye tiro: “Wuse, wolodi ngələma, amanma! Awo ganan aman dimmadə, awo ngəwu mukkonəmbo yakkəkki. Are kallo kəji fanniyo!” yeno.

²⁴ Daji kam talanti fal cəmowonamadə ye ise tiro: “Barganəmmin, ni kam jauro nokkəna. Na nadəmmilan kalanəmi, koro na kasuni finəmmilan mowomi nangaro,

²⁵ rinjəkke lekke bələa lakke wuřinəmdəa gərayekko. Akko awonəm,” yeno.

²⁶ Amma kəmanjuye tiro: “Ni wolodi kələdo, kam bowuye! Na nadəkkənilan kalanəkki, koro na kasuni finəkkənilan mowokkiro nonəmna, gəna?”

²⁷ Ca wuřinidəa bankilan gənanəmnaa, wal-dunidən wuřini riwanjua mowokkəna.

²⁸ To, talanti faldəa nanjun mowowo, kam nanjun mewuadəro yowo!

²⁹ Wundu duwon nanjun awoamadə,‡ tiro casargane ngəwuro walji, amma kam nanjun bawomadə,§ awo cədanadəmaa tilan camoyi.

³⁰ Wolodi faida bawoa adəa deyan curo duwu cələm pəttero gəpkənowo, nadən so ye tədi, sheři ye naldi,” yeno.

---

‡ 25:29 25.29 *wundu duwon nanjun awoamadə* - Kam mana Isaye fanjidə, nodunju cərgane caye kojənarə asuji. § 25:29 25.29 *kam nanjun bawomadə* - Kam mana Isaye fanjiwawodə, nodunju ganadəmaa tilan camoyi.

Jama duniaye sammaro shara kamduwu

³¹ «Sa Tada Kambedə darajanjua malaiyawa samman kundenno walde isiya, kəla kurisnju kərmaiye darajaayen napci.

³² Jama duniaye samma fuwunjun captai, jiri səni dimiya-a kaniya-aa firjidə gai, kam kamanju-aa firje tayia kəwu yindiro yakci.

³³ Dimiyadəa kəmboramnjuro cakki, kaniyadə yea wailanjuro.

³⁴ Daji maidəye tayi kəmboramnjuyedəro: “Nayi Bawani bargaa dəmɲjaanadə, arowo nodo bargaa duwon kawu dunia alaktənayen nayiro dabbargaadadəa gandowo!

³⁵ Awoa kənania duwon, awo kəmboye sew. Ngudunia yen, awo kənjaye sew. Wu kusotto yen, sisawuw.

³⁶ Kajəmuni bawo yen, awo jaktuye sew. Wu dondi yen, kisseyew. Kosoro sasakkəna yen, naniro kadiw,” cəni.

³⁷ Daji am jirewu aniye tiro: “Kəma, yimbi nia kənanəmba ngiruiye duwon, awo kəmboye ngeiye? Ra, ngudunəmba duwon, awo kənjaye ngeiye?

³⁸ Yimbi kusottoro walyem duwon, njuruiye niro kiskeiye? Ra, kajəmunəm bawo duwon, awo jaktuye ngeiye?

³⁹ Yimbi ni dondi bi kosolan duwon, njuruiye nanəmba kadiye?” cəni.

⁴⁰ Maidəye: “Jiremaro nayiro wulɲjagakki, sawi duwon kəramiyani aniye gananjaro ser yidduwiya, wumaro sidduw,” cəni.

⁴¹ «Daji maidəye tayi wailanjuyedəro: “Nayi

baskuwadadē, nani kollowo kannu tēmmaro nuiwawo Yiwulis-a malaiyawanju-aro dabbar-jaanadēro ngawowo!

⁴² Awoa kēnania duwon, awo kēmboye siwwi. Ngudunia yen, awo kēnjaye siwwi.

⁴³ Wu kusotto yen, sēsaawwi. Kajēmuni bawo yen, awo jaktuye siwwi. Wu dondi yen, kosolan yen naniro isuwwi,” cēni.

⁴⁴ Daji tayi ye tiro: “Kēma, yimbi kēnanēmba nia ngiruiye? Bi ngudunēmba, bi kusotto, bi kajēmunēm bawoa, bi dondi, bi kosolan duwon, nia njuruiye niro kistuwuro wayeiye?” caniya,

⁴⁵ maidēye: “Jiremaro nayiro wulnjagakki, sawi duwon tayi aniye gananjaro ser njēddoro wanuwiya, wumaro njēddoro wanuw,” cēni.

⁴⁶ Daji tayidē ajawu sawisoyero ngasayi, amma jirewudē ro sawisoyero ngasayi,» yeno Isaye.

KARMO-A KARMOLAN CIDU-A ISAYE

26

Isaa roro njejoro mada

(Mar 14.1-2; Luk 22.1-2; Yah 11.45-57)

¹ Isa mana ani sammaa cēde kerēnniya, fuwura-rawanjuro:

² «Sala Laya Njēkkayirambero* kawu yindi gapcoro nonuwwa, koro Tada Kambedēa mukko ambero sērēccagane kēskaro tia jajagane roro ceyesi,» yeno.

---

* **26:2 26.2** *sala Laya Njēkkayirambe* - Laya Israyilawuye jaman Nawi Musayen.

³ Daji wurawa řimannaye-a amwurawa jamaye-a fado riman kura tiro Kaifas caniyen captane

⁴ sawardane Isaa nangalan tame roro njejoye nia ngoyera.

⁵ Amma tayiye: «Sai sala kojiya duwon, bare jama hangalsango casangenni!» yera.

*Kamu laaye Isaa sittəranjuro dabbarduwu
(Mar 14.3-9; Yah 12.1-8)*

⁶ Isa bəla Baitaniyelan fado Siman dərimayen†

⁷ masəna cədi duwon, kamu laa səndal curonjun kawudi jauro tamannaa ngoje ise kawudidəa kəla Isayero fiyeyeno.

⁸ Fuwurawadə adəa kerunniya, kutturo carune kattenjan: «Awiro kawudidəa basarjidə?

⁹ Ca adəa wuri kadaro calade wuridəa talaawaro cadəna!» yera.

¹⁰ Isa adəa asuje tayiro: «Awiro kamu adəa suwolluwi? Wuro awo jauro ngəla səddəna.

¹¹ Talaawasodə sawisoro curondon mbeji, amma wudə sawisoro gəni curondon dəgakki.

¹² Kawudi adəa tiyiniro fiduwunjudə, sittəraniro wua dabbarseyeno.

¹³ Jiremaro nayiro wulnjagakki, ndaran yaye curo dunia ngayen kawuri kəji adəa wuljai nguson, kamu adəa takturo awo səddənadə yea wuljai,» yeno.

*Yahusa Iskariyot Isaa sərəttuwuma
(Mar 14.10-11; Luk 22.3-6)*

---

† 26:6 26.6 Siman dərima - Ti calan dərima duwon ngajənadə.

¹⁴ Daji mewun yindindøye falnja, kam tiro Yahusa Iskariyot canidə, na wurawa rimannayero leje

¹⁵ tayiro: «Isaa mukkondoro yakkəkkia, awi wuro siwi?» cəne tayia kiworənniya, cungo riwullaye fiakku mukkonjuro kesakko.

¹⁶ Daji sa adən Yahusa dama Isaa tayiro sərəttuwuye mada badiyeno.

*Masəna sala Laya Njəkkayirambe
(Mar 14.12-21; Luk 22.7-13; Yah 13.21-30)*

¹⁷ Yim burwoye sala Burodi Yis Bawoaye kidənniya, fuwurawadə na Isayero isane tiro: «Ndaran masəna layayedəa niro dabbarnjəgəiye bumi?» cane tia keworo.

¹⁸ Isaye: «Bərnidəro ngawowo, na kam laayero lenowo tiro wullowo: “Sayinnaye niro sanju del karənjəna, fuwurawanju-a rokko masəna layayedəa fannəmlan cadi,” yeno.»

¹⁹ Daji fuwurawadə jiri Isa tayiro wuljəgənadə gai kedo. Adəgaima masəna layayedəa dabbaryera.

²⁰ Kəngal kikkurənniya, Isa mewun yindində-a rokko masənarə napkera.

²¹ Masəna cadi duwon, Isaye: «Jiremaro nayiro wulnjagakki, kamndo fal wua mukko kəladowayero sərənsiyi,» yeno.

²² Karwunja jauro kuttaje fal fallen wundu yaye: «Kəma, wuma wa?» cəne tia koro badiyeno.

²³ Isaye tayiro: «Kam duwon wu-a buwururo mukko yakkiyenadə, tima wua sərəttuwumadə wo.

24 Tada Kambedə saptidəma,‡ jiri kəlanjun kitawulan ruwuwadadə gai, amma kam duwon Tada Kambedəa kəladowanjuro sərəcciyidə, kuttunju! Ca kam adə tambənnima tiro ngalwo!» yeno.

25 Daji Yahusa kam tia sərəttuwumadəye: «Sayinna, wuma wa?» yenniya, Isaye tiro: «Nimaye wulləmma,» yeno.

Masəna Kəmaye

(Mar 14.22-26; Luk 22.14-23; 1Kor 11.23-34)

26 Masəna cadi duwon, Isa burodi ngoje Alaro ardiyenniya, fəsakce fuwurawadəro ce: «Ngonowo buiwo, adə tiyini,» yeno.

27 Koro kənjaram ngoje Alaro ardiyenniya, tayiro ce: «Nayi samma yaiwo,

28 dalilnjudə adəma buni aman ndəptaye§ duwon biwu am kadaye gawurdu nangaro fidənadə wo.†

29 Nayiro wulnjagakki, na adən fuwun gadero ingi inabbe* adəa yakkiwawo, har yim nayi-a rokko nodo bargaa Bawaniyelan bərinno yakkiro,» yeno.

30 Daji aiya Alaa njungoroye yeyeranniya, caluwe Kau Jaitunnero leyerə.

Isaye Biturus tia angərji wuldu

(Mar 14.27-31; Luk 22.31-38; Yah 13.36-38)

31 Daji Isaye fuwurawanjuro: «Bune adəman nayi samma kəla wuyen ngaworo walduwi,

---

‡ 26:24 26.24 Tada Kambedə sapti - Isa nui. § 26:28 26.28 bu aman ndəptaye - Bu Isaye duwon aman bərin katte Ala-a adamgəna-ayea tabbacciyidə. † 26:28 26.28 NL 24.8; Iri 31.31-34 * 26:29 26.29 ingi inabbe - Diben.

akko awo kitawulan ruwuwadadæ: “Sənidəa bangəkkiya, dimiya bəriyedə tatar dai.”†

³² Amma karmolan cikkiya, nayia burwonjakke cidi Galileyero lekki,» yeno.

³³ Biturusse tiro: «Tayi samma kəla niyen ngaworo waldai yaye, wudə təmmaro ngaworo waldəkkiwawo!» yeno.

³⁴ Isaye: «Jiremaro niro wulnjəgəkki, ku bune adəman kawu gudowom kokkore cakkidəro, wua yakkuro angərsəmi,» yeno.

³⁵ Amma Biturusse tiro: «Dole ni-a rokko nuiyero walyeno yaye, təmmaro nia angərnjəkkiwawo!» yeno. Fuwurawa samma ye ngai wulyera.

Moduwa Isaye

(Mar 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Isa fuwurawanju-a na tiro Gessemani canidəro kadiranniya, tayiro: «Na adən namowowu duwon, na todəro lekke moduwa dikke,» yeno.

³⁷ Daji Biturus-a tada yindi Jabadiyedə-aa ngoje rokko lejane karwunju kuttaje ronju jauru bannadu badiyeno.

³⁸ Tayiro: «Karwuni jauru kuttajəna, har nukki gai. Na adən danowo, faadaro wu-a kallo dəgaiwo!» yeno.

³⁹ Gana laa kuruwuje fədəryero təmdə moduwa cəde: «Bawani, yojia, kənjaram† adəa wulan ngone! Adə yaye rawonidə gəni, kaanəmdəma ti wo!» yeno.

---

† 26:31 26.31 Jak 13.7 † 26:39 26.39 *kənjaram* - Kənjaram bone njaye.

40 Na fuwurawanjuyero walladanniya, kənəm cadi nayeyeno. Biturusso: «Assha! Sa fallo ranguwe wu-a kallo faadaro dægawwawo wa?

41 Bare jaraptuwwiro faadaro dəgaiwo, mod-uwa dewo! Ruhu kamedə‡ cəraana, amma tiyinjudə duno kəskea!» yeno.

42 Koro walde yindiyero leje moduwa cəde: «Bawani, kənjaram adəa wulan ngonəmbawo sai yakkiyamaa, rawonəmdəma tədo!» yeno.

43 Nanjaro walladanniya, caye gai kənəm cadi nayeyeno, simnja nga kurwowujəna nangaro.

44 Koro walde tayia kolje yakkuero leje man-anju cayedəlan moduwa kido.

45 Daji na fuwurawadəyero walladanniya, tayiro: «Kuamison kənəmbo bowadando tus-suwi wa? Sadə cədəna, Tada Kamedəa mukko biwumasoyero sərəccaana.

46 Cinowo, leniyo! Akkonju kam wua sərənsiyimadə del karənjəna!» yeno.

Isaa ta

(Mar 14.43-52; Luk 22.47-53; Yah 18.1-11)

47 Isa mana cədi ngai duwon, Yahusa mewun yindindəye falnja kadio. Jama kada ye na wurawa řimannaye-a amwurawa jamaye-ayen kashagar so, ka so mukkonna ti-a rokko kadira.

48 Caman ti sərəttuwumanjudə tayiro bəlaanan isanojiye: «Kam tiro lewa kərawoye yiddəkkidə, tima! Tia taiwo!» cənna.

49 Sadəman Yahusa na Isayero ise: «Wuse, sayinna!» cəne tiro lewa kərawoye kiddo.

---

‡ 26:41 26.41 *Ruhu kamedə* - Ro kambe.

⁵⁰ Isaye tiro: «Sawani, awo kəndoro isəmmadəa de!» yeno. Daji amdə fuwujane Isaa mukkon dap keda.

⁵¹ Am na Isayen dajanadəye falnja mukko sajiye kashagar ficce wolodi rīman kurayea bakce səmonju tən kamgeno.

⁵² Daji Isaye tiro: «Kashagarnəm̄ba fannjuro kalange! Wundu duwon kashagar ficcənamadə kashagarlaman nui.

⁵³ Ra, nonəm̄mi wa rangəkke Bawania bowonəkke sadəman wuro malaiyawa kəwu mewun yindinmaa§ kojənaa juwasiyidə?

⁵⁴ Amma ngairo walyenoa, jiri fin gəle awo Ala caman kadarje kitawulan wuljənadə wakkaji?» yeno.

⁵⁵ Sa adən Isaye jamadəro: «A! Nayi kashagar so, ka so mukkonna wua gəndema gai taro wa isuwidə? Yim nguson Fado Alayen napkada jamaa alamməkki duwon, wua sədawwi.

⁵⁶ Amma awowa nawiya kitawulan ruwujana-sodə wakkajaro awo ani samma tadəna,» yeno. Daji fuwurawanju samma tia koljane keyaso.

Isa fuwu majilis kura adinwuyen

(Mar 14.53-65; Luk 22.66-71; Yah 18.12-14)

⁵⁷ Daji am Isaa cadanadə tia na Kaifas rīman kuradəyero kesado, na duwon maləm̄ba Attauraye-a amwurawa jamaye-a ye captanadə.

⁵⁸ Biturus ye katte kaskadaaro har balballa fado rīman kurayedəro tia jəgane kərgaanniya,

---

§ 26:53 26.53 kəwu malaiyawaye - Malaiya dəwu arakku gai.

awo wakkajidæa kuroro dawu gureduwu Fado Alayen napkeno.

⁵⁹ Wurawa řimannaye-a majiliswu samma-a Isaa roro njeoro sheda kattuwaye mayera,

⁶⁰ amma shedawu kattuwaye kada isana yaye, cawandænni. Darye am yindi isane:

⁶¹ «Kam adæye rakce Fado Alayedæa wurje curo kawu yakkuyen cædandi cænna,» yera.

⁶² Daji řiman kuradæ cije daje Isaro: «Jaawunæm bawo wa? Awi gæle am ani kælænæmnin shedajaidæ?» cæne tia kiworo.

⁶³ Amma Isa cinju kajænni. Koro řiman kuradæ walde tiro: «Ala Kændægaima nangaro, jire wulsagane! Nima wa Almasiwu Tada Alayedæ wo?» cæne tia kiworo.

⁶⁴ Isaye tiro: «Nima wullæm, wuma! Koro nayiro wulnjagakki, kua adæn fuwun Tada Kambedæ mukko kæmboram Mai Kænduwomayen napkada ye, curo fofou sameyen kænde cædi ye ruwi,»† yeno.

⁶⁵ Daji řiman kuradæ kalwunju karje:* «A! Ti Alaa gaskajo! Sheda jiri fi gæle gade maniye? Nayi kælando Alaa gaskadunjudæa fannuwwa.

⁶⁶ Awi gæle tæmanuw?» cæne tayia kiworænnya, tiro: «Ronju tuluwoma jusso!» yera.

⁶⁷ Daji laanja fækkanjuro lallari tawatæwajagane tia babakera, laanja ye marin bakcane

⁶⁸ tiro: «Ha! Almasiwu, nawinawi de! Wundu nia bannjo?» yera.

---

† 26:64 26.64 Dan 7.13-14
Noduwuram karwukuttaye.

* 26:65 26.65 *kalwunju karje* -

*Biturusse Isaa angərdu**(Mar 14.66-72; Luk 22.54-65; Yah 18.15-18)*

⁶⁹ Biturus balballa fadoyedən napkada duwon, kir laa ise tiro: «Ni ye Isa kam cidi Galileye-a rokko kərgaw!» yeno.

⁷⁰ Amma Biturus fuwu tayi sammayen angərje: «Awo wulləmidəa nokkəni,» yeno.

⁷¹ Daji cinna ngaworambo kiluwunniya, kir gade tia cure am nadən dasaanadəro: «Kam adə ye Isa kam Najaratte-a rokko!» yeno.

⁷² Koro Biturus walde tia angərje kansi juwe: «Tia nokkəni,» yeno.

⁷³ Gana sam kidənniya, am nadən dasaanadə isane Biturusso: «Fagatto ni ye kamnja fal, təlamməmlan asungeiye,» yera.

⁷⁴ Amma Biturus kəlanju baskuje kansi juwe: «Kam adəa nokkəni!» yeno. Sadəman gudowom kokkore kekko.

⁷⁵ Daji Biturus awo Isa tiro wulnjəgənədəa takkeno. Isaye: «Kawu gudowom kokkore cakkidəro, wua yakkuro angərsəmi,» cəna. Takkenniya, deyaro culuwe tai daje so ngoyeno.

27*Isaa mukko Gomna Bilatussero njakko*

¹ Dunia wayenniya, wurawa řimannaye-a amwurawa jamaye-a samma cinja kəljane Isaa roro ceyesi yera.

² Daji Isaa cekkere caade mukko Gomna Bilatussero kesakko.

Karmo Yahusaye

³ Yahusa sərəttuwumanjudə shara karmoye Isaro caddənaro kirunniya, tuwaje leje cungo riwullaye fiakkudəa wurawa řimannaye-a amwurawa-aro ce

⁴ tayiro: «Biwu dikkəna, kam biwunju bawoa sərənnjagakkəna,» yeno. Tiro: «Awi andia sasakko? Nima awonəm nonəm,» yeranniya,

⁵ Yahusa wuřidəa Fado Alayero gəpciye nadəa kolje leje kəlanju kəskaro rojiye kano.

⁶ Wurawa řimannayeso wuřidəa capkeran-niya, amanjaro: «Baitəmbal Fado Alayero fiduwunjudə haram, wuři buye nangaro,» yera.

⁷ Daji nia ngojane wuřidən cidi duwurammaye casuwe kaurila kusottowayero kedo.

⁸ Adəma nangaro ku kundenno nadəa Kulo Buyelan bowojaidə.

⁹ Adəgaima awo Kəmandə kuren ci Nawi Ir-imiyayen wuljənadə wakkayeno. Tiye: «Cungo riwullaye fiakku, wuři duwon jama Israyilaye taman kəlanjun kasaccanayedəa ngojane

¹⁰ cidi duwurammayedəa kesiwo, Kəmandə wulsəgənadə gai,»† cənna.

Isa fuwu Gomna Bilatussen

(Mar 15.1-5; Luk 23.1-5; Yah 18.28-38a)

¹¹ Isa fuwu Gomna Bilatussen dajəna duwon, gomnadəye tiro: «Nima wa Mai Yaudiyayedə wo?» cəne tia kiworo. Isaye: «Nima wulləm, wuma!» yeno.

¹² Amma wurawa řimannaye-a amwurawa-a tia burwuyeranniya, awima tayiro kalakcəgənni.

† 27:10 27.9-10 Jak 11.12-13

13 Daji Bilatusse tiro: «Awo kadan burwunjanadæa fannæmmi wa?» cæne tia kiworo.

14 Amma Isa awima tiro kalakcægænni, har gomnadæ jauru ajapkeno.

Isaro shara karmoye kamduwu

(Mar 15.6-15; Luk 23.13-25; Yah 18.38b-19.16a)

15 Caman kærwu nguson sala adælan gomnadæ adanju jægane kosoma fal jama caraanadæa tayiro salamjiyi.

16 Sa adæn kosoma laa jauru nowada mbeji, cunju Barabbas.

17 Daji jama capkadaranniya, Bilatusse tayiro: «Wundua nayiro salamnjagakkiya, rawuw? Barabbassa ra Isa kam tia Almasiwulan bowojaidæa?»

18 Awoa nandærinja nangaro Isaa mukkonjuro særætkeyeraro nojæna.

19 Ngaima Bilatus kæla kurisnju sharayen napkada duwon, kamunju kam laaa cunode tiro: «Bare kam jirema adæro awima yiddæmmi, kæla tiyen ku kænna simlan jauru bone yakkæna nangaro,» yeno.

20 Amma wurawa rimannaye-a amwurawa-a jamadæa casakke Barabbassa tayiro salamjuwo Isaa roro cejo yera.

21 Koro gomnadæ walde tayiro: «Tayi yindi anilan wundunjaa nayiro salamnjagakkiya, rawuw?» cæne tayia kiworo. Tiro: «Barabbas!» yera.

22 Bilatusse tayiro: «Awi gæle Isa kam tia Almasiwulan bowojaidæro yiddækki?» cæne tayia

kiworo. Tayi sammaye: «Kəskaro tia jagəne no!» yera.

²³ Bilatusse: «Awiro? Ayau awiye cədo?» yenniya, caye baworo kowo sapcane: «Kəskaro tia jagəne no!» yera.

²⁴ Bilatus curo lamar adəyen awima rakce cədiwawo ye, kalala ngəwuji yero kirunniya, ingi ngoje fuwunjan mukkonju tulje tayiro: «Bu kam adəyen mukkonni bawo, nayima awondo nonuw!» yeno.

²⁵ Amma jama sammaye: «Bunju kəla andi-a kaduwunde-ayen dəga!» yera.

²⁶ Daji Bilatus tayiro Barabbassa salamgeyeno. Amma sojiyanjudəa cakke Isaa kirwolan jajaryeranniya, tia kəskaro jajaaro mukkonjaro kekko.

Sojiyaye Isaa basardu

(Mar 15.16-20)

²⁷ Daji sojiya gomnadəyedə Isaa curo gomnariyero caade kəwunja sojiyaye sammaa fuwunjun capkera.

²⁸ Tia ringeranniya, kalwu kime* tiro lujagane

²⁹ ariawu kariyiye† kəlejane kəlanjuro gənajagane mukkonju kəmborambo ka kesakko. Daji fuwunjun tungurumjane tia rujane: «Ala ngəwuro, Mai Yaudiyaye!» yera.

³⁰ Koro lallari tiro təwajagane kadəa camoye tilan kəlanju babakera.

³¹ Tiro rudu gənajagane kerənniya, kalwu kimedəa řinjane kajəmunju cayedəa lujagane tia kəskaro jaduwo kesado.

---

* **27:28 27.28** kalwu kime - Kalwu maila. † **27:29 27.29** ariawu kariyiye - Jawa maila-a camun, amma awo ruduye.

*Isaa kəskaro jaduwwu
(Mar 15.21-32; Luk 23.26-43; Yah 19.16b-27)*

³² Caluwuna lejai duwon, kam laa bəla Kuraneyə cunju Siman-a kəla kəlyera. Sojiyadə dunodunon tia casakke kəska Isayedəa ngoje

³³ na tiro Golgota canidəro leyera, Golgotayə maananjudə Na Buwo Kəlaye.

³⁴ Isaro diben curonjun awo laa cəm fok‡ diyadaa caro kedo, amma cade kidambənniya, kənjaro wayeno.

³⁵ Tia kəskaro jayeyeranniya, kajəmunju ngojane walawala cade kattenjan dagaryera.

³⁶ Daji nadən tia kuroro napkera.

³⁷ Kəlakajinjudəro allo ayaunju kəlan ruwuwadadəa royeyera: TI ADƏMA ISA MAI YAUDIYAYEDƏ WO.

³⁸ Gəndewu yindi yea ti-a rokko jayeyera, faldə kəmboramnjulan, faldə ye wailanjulan.

³⁹ Am kamjana kojaisodə tiro rudu gənajagane kəlanja kalakalakcane

⁴⁰ tiro: «Ap! Ni Fado Alayea wurnəme curo kawu yakkuyen tandəmidə, nda kəlanəm moye! Ni Tada Alayea, kəskadən jəmme!» canı.

⁴¹ Wurawa řimannaye ye maləmba Attaurayea amwurawa-a rokko adəgai tiro rudu gənajagane amanjaro:

⁴² «Am gadea cəkkaana, amma rakce kəlanju cəmoyiwawo! Tima Mai Israyilawuyedə woa, kəskadən kərmama jəpco, tia kasaddiye.

⁴³ Alaa mərsajəna. To, Ala tia cəraanaa, kərmama tia cəmowo, tiye: “Wu Tada Alaye,”

---

‡ 27:34 27.34 awo laa cəm fok - Karwun tiyi jau nəmdaye.

cænna nangaro,» cani.

⁴⁴ Jiri adəgainin gəndewu yindi ti-a rokko jajaanadə ye Isaa rarayera.

Karmo Isaye

(Mar 15.33-41; Luk 23.44-49; Yah 19.28-37)

⁴⁵ Kausu kəla dawu duwon, dunia nga təmje cələmbo walje, har sa yakku kajiriyero kiado.

⁴⁶ Sa yakku kajiriyedə Isa kowo dunoaro sapce: «Eloi, Eloi, lama sabaktani?» yeno, maananjudə «Alani, Alani, awiro wua kolsem?»†

⁴⁷ Am nadən dajanadə adəa fangeranniya, laanjaye: «Nawi Iliyaa bowoji!» yera.

⁴⁸ Sadəman falnja cəgase leje soso ngoje diben comcombo ləpciye cuttuluwe karo lassiye Isaro sayeyeno.

⁴⁹ Amma am gapcanadəye: «Nda kollowo, Nawi Iliya ise tia cəkkayia, ruiyo!» yera.

⁵⁰ Daji Isa walde kowo dunoaro sapce ro kirəmbo.

⁵¹ Sa adən juwa curo Fado Alayen dəganadə samen tamiya kəla cidiyannaro kudero farak yindiro kargadan. § Cidi ye loloyeno, kauwa ye fafalladara,

⁵² kauriya ye fərəmdane kamin muminnaye ro carəmbəna kada karmolan ciyera.

⁵³ Isa karmolan ciyenniya, kaurilan caluwe bəрни tayirro* ngasaye nadən am kadaro fəleyaadara.

---

† 27:46 27.46 Jaw 22.1 § 27:51 27.51 juwa curo Fado Alayen dəganadə yindiro kargadan - Barga karmo Isayen juwa na Ala-a tadoye gərajidə kargada, kərma jawal Ala-a tadoyedə kaada.

* 27:53 27.53 bəрни tayir - Jerujalem.

54 Kajalladə sojiyanju Isaa gurejaimadə-a rokko cidi loloje awo wakkajənaa kerunniya, karwunja kamde: «Jiremaro ti Tada Alayedəma!» yera.

55 Kamuwa kada ye kuruwunin awo ania lawarjai mbeji. Cidi Galileyen Isaa jaane bana-jagai.

56 Curonjan Meram Magdala so, Meram Yakuba-a Isuwu-aye yanja so, tadawa Jabadiye yanja so mbeji.

Sittəra Isaye

(Mar 15.42-47; Luk 23.50-56; Yah 19.38-42)

57 Dunia kajiriyenniya, gariwu laa kam Ari-matiyaye cunju Isuwu kadio, ti ye fuwura Isaye.

58 Na Bilatussero leje kamin Isayedəa tiro cadoro kiworənniya, Bilatus wada ce kamindəa tiro kaino.

59 Daji Isuwu leje kamindəa ngoje lowowon batta linnen kəkərje

60 kaurinju bərin curo kauyen lajənadəro cakke sənaje ci kauridəyero kau kura təmbaljiye leyeno.

61 Meram Magdala-a Meram faldə-a ye fuwu kauriyedən napcana mbeji.

Kauri guredu

62 Yim dabbarduye† kojənaye wajənanjua wurawa řimannaye-a Farisawa-a na Bilatussen captane

63 tiro: «Barganəmmi, jambama adə ron-jualan: “Ngawo kawu yakkuyen roaro walləkke cikki!” cənnadəa kəlan taiyena.

† 27:62 27.62 yim dabbarduye - Jəmma. Yim tustuyedə səbdu.

⁶⁴ Adə nangaro wada ye sojiyanəm kauridəa kawu yakkuro gureja, bare fuwurawanjuso isane kaminnjudəa ndaljane ambo: “Karmolan cijəna!” wuljanniro. Jamba daryeyedə burwoyedəa koji,» yera.

⁶⁵ Bilatusse tayiro: «Sojiyaa ngonowo lenowo, jiri nonuwwadə gairo kauridəa gureja!» yeno.

⁶⁶ Daji kauridəro lejane kau kura ci kauriyedəro tawaa bakcagane sojiyadəa gadiro gənayera.

28

Karmolan cidu Isaye

(Mar 16.1-8; Luk 24.1-12; Yah 20.1-10)

¹ Yim tustuye koyenniya, mawuye yim burwoyea* suwa ləp Meram Magdala-a Meram faldə-a kauridəa kuroro leyera.

² Sadəman cidi loloyeno, malaiya Kəmandeye laa samelan jəpce kau kuradəa təmbalje kəladən napkeno.

³ Camunonju mələkci gai, kajəmunju ye bul fok.

⁴ Sojiyadə ridunjuro jauru lolojane am sanuna gairo walyera.

⁵ Amma malaiyadəye kamuwadəro: «Bare rinuwwi! Isa kam kəskaro jajaanadəa manuwiro nokkəna.

⁶ Wuljənadə gai, ti na adən bawo, cijəna! Arowo na tia sənajanadəa ruiwo!

⁷ Daji duwan lenowo fuwurawanjuro: “Karmolan cijəna. Ti nayia burwonjane cidi

---

* **28:1 28.1** *mawuye yim burwoyea* - Ladu.

Galileyero leji, nadən tia ruwi,” wulgənowo. Akko adəa nayiro wulnjagakkəna,» yeno.

⁸ Daji kamuwadə karwunja kamdəna ye, jauru kəji fanjai yero kauridən caluwe cagase lawardəa fuwurawanjuro njadoro leyeru.

⁹ Sadəman Isa tayia kapciye: «Wusowo!» yenniya, nanjuro isane sinjuro kamdagane tiro ambətkeyera.

¹⁰ Daji Isaye tayiro: «Bare rinuwwi! Lenowo kərəmiyaniro wulgənowo cidi Galileyero leja, nadən wua sarui,» yeno.

Sojiya gureduwuye lawar njo

¹¹ Kamuwadə ledu cadi duwon, sojiya gureduwuye laanja bərnidəro waldane wurawa rimannayedəro awo wakkajəna sammaa wulyeyera.

¹² Tayi ye amwurawadə-a rokko captane nia ngoyeranniya, wuri ngəwu sojiyadəro cade

¹³ tayiro: «Akko awo wulluwidə: “Bune kənəm diye duwon, fuwurawanjusu isane kaminnjudəa ndalyera.”

¹⁴ Koro gomnadə awo adəa fanjia, tia lowoniye nayia njamoyiye,» yera.

¹⁵ Daji sojiyadə wufidəa camoye lejane tayiro wuljaanadə gai kedo. Adəgaima ku kundenno mana adə curo yaudiyayen tatargada.

Isaye fuwurawanjua nodo

(Mar 16.14-18)

¹⁶ Daji fuwurawa mewun tilondə cidi Galileyero lejane kau kuruwu Isa tayiro wuljəgənadəro kadira.

¹⁷ Tia kerunniya, tiro ambətkeyera, amma laanja dakkera.

¹⁸ Daji Isa nanjaro ise tayiro: «Kənduwo sameye-a cidiye-a sammaa wuro sadəna.

¹⁹ Adəma nangaro lenowo jama duniaye sammaa fuwurawaniro dewo, tayiro cu Bawadəye-a Tadadəye-a Ruhudəye-alan kasala yiddowo.

²⁰ Koro wadawa nayiro njadəkkəna sammaa jaaro tayia alammowo. Nonowo, wu sawisoro nayi-a rokko, har cidu duniayero,» yeno.

Kanuri Manga NT Translation
Kanuri, Manga: Manga Kanuri Translation (Portions)

copyright © 2018-2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kanuri, Manga)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 6 May 2025

c9559a71-f08b-5c68-a545-05813d16a08e